

HAWA HIBA

Засновано в 1996 р. відмінно в 1991 р. № 32 (170) 10-TRYVUB 2000

КАМПАНІЯ З ПАШТАМТУ

FomaIREX-ProMedia

трагеды рабілі шмат памылковых высноваў і надпісаў на съценах пераходу. 30 траўня 1999 году кампанія з паштамту згубіла трох сваіх сяброў.

Рассказвае Наталья Мядзель (маці Паула Мядзеля, нар. 1982):

«Я дакладна ведала чамусьці, што ў мяне народзіцца хлопчык. Я вельмі хацела сына. У мяне два імені было на выбар: альбо Паўлік, альбо Стасік. Назвала Паўлікам. Зь ягоным бацькам мы разъяліся, калі сынку быў год і сем месяцяў. Паўлік быў вельмі самастойны. Ужо зь дзесяці гадоў мог прыгатаваць сабе бульбу, яечню. А аднойчы мой сын мяне простираў уразіў. У той дзень я затрымалася ў сябровак. І вось прыяжджаю дамоў, а на стале запіска: «Мама, пяльмені ў халадзільніку». Я яшчэ зьдзівілася: якія пяльмені, чаму нечыя пяльмені ў нашай лядоўні? Аказалася: сын сам узяў фарш, муку, замясіў цеста... і наляяпіў пяльменяў. Наглядзеўся, як я рабіла гэта. Паўліку тады было трынаццаць. Паўлік не пасьпейстаў дарослым. Ён яшчэ нікім не хацеў быць, ня думаў пра гэта, не зразумеў, што яму ў

Яны зъбіраліся ў менскім дворыку за Галоўпаштамтам і крамай «Глобус», гулялі ў настольны тэніс, съпявалі пад гітару і гаварылі пра жыцьцё. «Кампанія з паштамту» — называлі іх. Яны былі зусім маладыя. Сем чалавек 30 траўня 1999 г. пайшлі на «свята», арганізаванае на Машэрава. Цяпер у пераходзе на Нямізе можна адшукаць леташні надпіс: «Насьця, Паша, Чык, Малы, мы вас любім і будзем помніць заўжды». Каля слова «Малы» напісаны: «Ён жывы!» Сапраўды, ён жывы. А ў першыя дні пасцяль пылковых выступаў і надпісаў на сценах пераходу. Кампанія з паштамту згубіла трох сваіх сяброў.

яшчэ не разумела. Я не разумела, што адбываецца. Што вось Паўлік — ён памёр, яго няма... Я гэта бачыла, але не ўсьведамляла. Я даведалася пра ўсё, што адбылося, толькі ў панядзелак пасцьля работы. Іду дамоў. І бачу, стаяць: муж былы з жонкай, сястра мужа былога са сваім мужам, сяброўкі мае. Я адразу не зразумела: чаму яны ўсе глядзяць так на мяне... Я не адразу даведалася, што Паўлік мой загінуў. Мне сказали: «Ён у больніцы». Так асьцярожна-асьцярожна. А я: «Хай абы-дзе ня швэндаецца!» Я адразу падумала: улез у якую бойку, і яго нехта пабіў. Я ж не магла сабе ўяўіць, што «ён у больніцы» значыла «ён ужо ў моргу». Я памятаю, як 30 траўня Паўлік сыходзіў з домау. Напірэдадні мы набылі яму новае адзенінне, ён апранаўся ўва ўсё новае, быў такі прыгожы, у гуморы. Там жа была ў той дзень Паўліка кампанія. Была і дзяўчына, якая Паўліку падабалася — Насьця. З кампаніі загінулі Паўлік, Насьця і Чык. Паўлік сярод іх наймалодшы.

Насьця была спакойным дзіцем у клясе. У яе не было праблем з паводзінамі, таму яна ня мела канфліктаў у школе. І працаваць пайшла з задавальненнем. Я думала, ёй цяжка будзе працаваць зь людзьмі (яна пайшла працавачкай у краму). Але ж на працы ёй былі задаволеныя. Я ведаю: яна ніколі ня будзе грубіць, хаміць. Можа быць, ёй не спадабаецца ў трэці, у пяты раз нейкі тавар паказваць — усё адно пакажа, ціха, мірна. Наша сям'я доўгія гады звязаная з опэрным тэатрам. Насьця была добрым гледачом. На гэта таксама патрэбная здольнасць. Далёка ня кожны можа ўспрыніць абстрактны тэатральны съвет. Я ведаю людзей, якія кажуць: «Я не разумею». А вось яна ўсё магла ўспрыніць, хадзіла да мяне ў тэатар з радасцю. Насьця хадзіла ў тэхнікум пайсьці вучыцца, яна не плянавала спыніцца на tym, што было на той момант. Яна была яшчэ несформаваным чалавекам, для яе ўсё

Расказвае Ірына Карняенкава (маці Насьці Карняенкавай, нар. 1981):

«Мае дзецы нарадзіліся на Далёкім Усходзе, у горадзе Свабодным Амурскай вобласці Расей. Невялікі гарадок, зь цяжкімі зімамі. А Насьца нарадзілася зімою, 14 лютага, у дзень Святога Валянціна. Я так на помніку і напісала. Сказаілі: «Дзіўны надпіс». Я ня ведаю... Напісаць на помніку: «Мы смуткуем, наша страта невыносная?» Для кожнай сям'і съмерць дзіяці — невыносная страта. Я напісала: «Нарадзілася ў дзень Святога Валянціна, загінула ў дзень Святой Тройцы». Як быццам бы нейкі знак звыш быў дадзены. Мне цяжка казаць пра Насьцу. Яна была быццам бы непрыкметным чалавекам, але вельмі неабход-
Каго мы сустракаем у сваіх жыцьці, хто становіцца бацькам нашых дзяцей — гэта доля, наканаваньне. Мы ўсе імкнемся быць дарослымі, а Насьца ўвесь час казала: «Божа мой, мне ўжо васімнацца! Я такая старая!» Для яе гэта было ўжо ўсё... Яна не хацела дажываць да гэтага веку. Напэўна, гэта ўнутранае, ня шостае, а дзясятая пачуцьцё. Мы зь ёй любілі займацца кардоннымі мазаікамі. Я пыталася: «Насьца, што табе падараўца на васімнацца гадоў?» Яна адказвала: «Мама, я хачу мазаіку!» Я так і не сабралася купіць яе. А яна іх так любіла, так па-майстэрску складала...
Працяг на старонцы 6.

Працяг на старонцы 6.

9 ГАДОЎ ЯЗДЫ

27 траўня ў 91-м годзе пачала выходзіць адноўленая «Наша Ніва». Гэта значыць, што ў працягласць існавання газета перажыла сваю папярэдніцу, якая зачынілася на дзясятым годзе. Праўда, і сёньняшняя «Наша Ніва», як сказаў нам съледчы пракуратуры Новікаў, «вісіць на валаску». Толькі прычынай закрыцця можа стаць не сусьветная вайна, як было ў выпадку з папярэдніцай, а тое, што беларуская газета надта не падабаецца цяперашнім уладам. Другое паліяджанье «Нашай Ніве» вынесене за артыкул Сямёна Шарэнца-га «Зараза фашызму. А.Лукашэнка каліруе А.Гітлера». Пасля гэтага ўлады могуць зачыніць выданыне ў любы момант. Што мы малглі адказаць съледчаму пракуратору? Толькі тое, што зашмат антыфашызму, на нашу думку, не бывае.

Цяперашні палітычны рэжым РБ. Калі дзевяць гадоў таму друкаваўся першы нумар адноўленая «Нашай Нівы», Баранавічы съявілі свой стогадовы юбілей. Мы выйшлі з раённай друкарні і задзёрлі галовы ў гару. Проста над намі на гарадзкі пляц апушкаліся парашутысты. Застаўлася роўна два месяцы да прыніцця дэкларацыі суверэнітэту Беларусі, нездэ ў Вільні адзначалася гадавіна беларускага тэлепраграмы, якая тады рабілася ў падпольлі, як і ёсі тагачасная тэлевізія, прагнаная са свайго будынку танкамі генэрала Ўсхопчыка, які нядыўна стаў на месцыкам міністра абароны Беларусі. Съледам за парашутыстамі па цэнтральнай баранавіцкай плошчы пайшлі съвяточныя калёны дэмантрантаў, а мы загрузіліся ў мікрааўтобус, бо съпяціліся завезені лабітутныя нумар

Галоўная выснова ад сустрэчы з Новікам. Рэспубліканская прокуратура кіруеца ідэялагічнымі матывацыйямі, а зусім не законам. Прыгожа памерці мы вам не дамо, — сказаў Новікаў. «Прыгожа памерці» ў ягоным уяўленні — значыць, быць зачыненымі з шумам, каб «сіяністы» (верагодна, маецца на ўвазе Захад увогуле) казалі, што ў РБ няма свабоды слова.

Рэдакцыя будзе аспрэчваць чаргове папярэджанье без спадзеву на посыпех. Урэшце, мы маём справу з прававым самавольствам уладаў. Заманецца ім забараніць «НН» — забароняць, не заманецца — будзе газэта і далей «вісель на валаску». Адзінае, што мы можам і што вынікае з нашае адказнасці перад чытачамі — гарантаваць выхад чарговага нумару незалежна ад таго, зъякій нагі ўстане зайтра таварыш прокурор альбо спадар Падгайны. Ні «прыгожа», ні «непрыгожа» паміраць мы не зьбіраемся, хоць бы ўжо таму, што кантэкст нашага існаванья шырэйшы за

ускладаць Германіду з Кветак да помінка Максіму Багдановічу — адзначалася гадавіна ягонае съмерці.

За прамінулы час зъянілася краіна і ўлада ў ёй. «НН» стала болей пісаць пра палітыку. Да ўлады прыйшла «чвэрцынтэлігенцыя». Менавіта так заўсёды пачынаецца фашизацыя грамадства. Верагодна, мы будзем зноў і зноў пісаць пра заразу фашизму, які спаквала і амаль не-заўважна займае чынавенскія кабінеты і аднойчы можа раптам стаць усеахопнай рэальнасцю. Вось тады штосьці рабіць будзе ўжо позна.

Редакция

2 З УСЁЙ КРАІНЫ

лісты ў рэдакцыю

Захад-Усход

Не, размова на пойдзе пра супрацтвяньне капіталізму і сацыялізму. Пра гэта ўжо напісаны шмат. Тут нашмат прасціцайшая і больш реальная гісторыя аб ідэялагічных, а галоўным чынам, лінгвістычных «сутычках» паміж заходнімі і ўсходнімі беларусамі.

Дзяўчына Тоня, скончыўшы Віцебскі вэтерынарны інстытут, была накіраваная на практику ў Браслаўскі раён. Не зважаючы на расейскае аблічча і нутро савецка-беларускага Віцебску, Тоня ўсётакі захавала родную шумілінскую беларускасць і нейкую рамантычную натуральнасць, якой так бракуе нашым інтэлектуалам. Вядома, што Віцебшчына — гэта досыць разнастайны край, які адрозніваеца сваім «мальцамі», «лятучкай» ці «сянням». Вядома таксама, што заходняя Віцебшчына на мае аничога агульнага з уласна Віцебскам і ўяўляе сабой гістарычную Віленшчыну. І адміністрацыйна, і культурна.

Дык вось, аднаго разу Тоню тэрмінова выклікаў старшыня калгасу і наказаў ляцець маланкай на ферму, дзе ўсю ноч раўга мяявая карова. І наказаў пасплюшацца. У апошнюю хвіліну старшыня кінуў вэтерынарцы:

— Чакай, Тоня. Зараз табе ровар дадуць. Гэтак хутчэй будзе.

Сумленная і надта ававязковая Тоня высакачыла на шлях з мэдычным сакважыкам і пачала чакаць «ровара».

Глядзеўшы ў абодва бакі шашы, яна вельмі хвалявалася пра каройку, якую на спала ўсю ногу. І ейнае хваляванье павялічвалася, бо ня бачна было нікага «ровара». Нагаворваючы ў думках на старшыню, Тоня раптойна ўбачыла веласіпед. Каб не чакаць «ровара», яна спрытна села на веласіпед і палацела на калгасную ферму. Яшчэ ля крушні яна заўважы-

ла хэўру калгаснікаў: дужа пакутавала карова.

— Чаму ж так доўга, дзетачка? — запытаўся стары.

— А! — адказала Тоня. — Чакала «ровара», які абяцаў падаць старышы. Дык не дачакала ся. Бачу — веласіпед ляжыць, дык вырашила не чакаць машыны, а ехаць веласіпедам, — скончыла захаканая Тоня, паказваючы на веласіped.

Рогату было!

З таго часу за вэтерынарачай мянушка: Тоня-Ровар.

Уладзіслаў Гарбацкі, Віцебск

В ОДГУК

Прэзыдэнт з вялікай літары

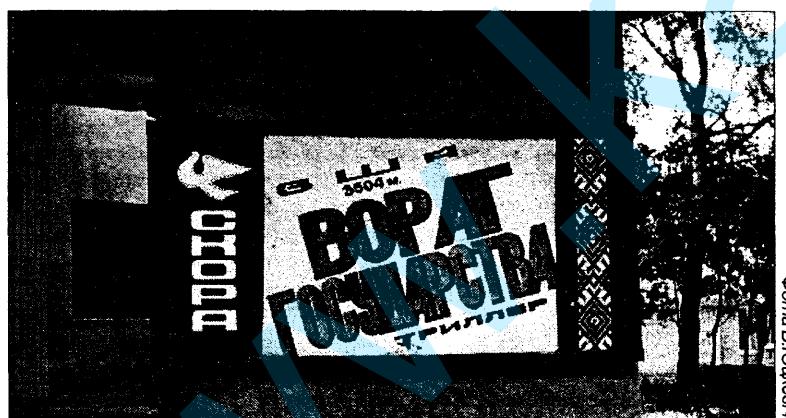
У #19 за 10 траўня ў артыкуле А.Труса «Беларускі рэфэрэндум — Права перамога мясцовай нацыянальносты» слова «прэзыдэнт» было напісаны з вялікай літары. Я лічу гэта проста непрымальнам. Быццам цяпер чую слова маёй настаўніцы мовы ѹ літаратуры: «Назвы пасадаў і прафесій гарадзёды пішуцца з маленькой літары». А «прэзыдэнт» — хоць і большая за ўсе іншыя, але ўсё-такі пасада. Якая ў любы момант можа быць занятая іншым чалавекам.

Хачу звярніць увагу рэдакцыі на гэтакую реч. У Святым Пісанні назвы народуў заўсёды пісаліся з вялікай літары. А так яно ѹ павінна быць. Во назва народу ёсьць уласным іменем. Апрача таго, імя зьяўляеца паказыкам таго, што дадзены чалавек альбо народ — жывы.

«...Ты носиш імя, быццам жывы, але ты мёртвы» (Адкр. 3:1). І калі нават у дэмакратичнай прэсе слова «Беларусы» напісаны з маленькой літары, неяк язык не паварочваеца крыніцу: «Жыве Беларусь».

Сяржук Пятровіч, Барысаў

МОВА

ПАЗЫТЫВЫ

НЕКАТОРЫЯ ВЫНІКІ ФУНКЦЫЯНАВАНЬНЯ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ БЕЛАРУСІ Ў СТУДЗЕНІ-КРАСАВІКУ 2000 ГОДУ

Наш народ кожны дзень разуеца, як чуе пра рост ВНП. І я вам пра тое з задавальненем раскажу. Вось зноў за чатыры месяцы ВНП пабольшшаў на 5% пры гадавым прагнозе ягонага прыросту на 2–3%. Гэтай фэнамэнтальнай звязай мы ававязаныя імкліваму росту айчыннай прамысловасці, які склаў 6,1% замест 3 па пляне.

Вельмі прыгожыя лічбы атрымаліся былі за чатыры месяцы, але, на табе, сапсаваў іх красавік. Чамусьці сакавіцкі ўзвесень вытворчасці перавышаны толькі прамысловасцю будаўнічых матэрыялаў. Але

наша дзяржава мацуеца перадусім мэталаапрацоўкай і машынабудаваннем.

Гэтаксама адбылося ў красавіку і скарачэнне тавараразврату ў краіне, што незвычайна напярэдадні веснавых сьвятаў, хадзіць рост за чатыры месяцы быў. Але выклікае шчырую занепакоенасць пераключэнне шырокіх масаў працоўных з гарэлкі (-9%) на віно (+17%), што съведчыць пра нейкія глыбінныя зруші ў сямейных фінансах.

Хутчэй за ўсё, гэта звязана з праблемамі эфектунасці зьнешняга гандлю, падмурку беларускага дабрабыту. Замест 3% адбыўся рост экспарту на

Статак зуброў — 500 галоў

Статак беларускіх зуброў удава перавышае колькасць гэтых рэдкіх жывёлаў у лясах Польшчы. Пра гэта паведаміў міністар прыродных рэсурсаў і навакольнага асяродзьдзя Беларусі Міхаіл Русы. Міністар кажа, што да 2001 году статак зуброў у нас мае дасягнуць пад 500 галоў. Зуброў трываюць у шасці запаведніках краіны, а эліты генетычны статак — у нацыянальным парку «Белавеская пушча». Сёлета мяркуюць рассяяліць зуброў яшчэ ў трох запаведніках Беларусі, каб у бліжэйшыя гады жывёла перастала лічыцца рэдкай і была выключана з «Чырвонай кнігі».

Фота: В.Юцкевіч

Прыхільнікі стварэння асобнага ліцьвінскага народу, што складаўся б із заходніх беларусаў, зьбіраліся ў Наваградку, каб абвесці «акт існаваньня ліцьвінскай нацыі». Сярод іх былі музыка Ўладзімер Бербераў, бард Андрэй Мельнікаў, пісьменнік Вітаўт Чаропка.

Гарачай вады няма на ўсім Палесьсі

Ад 15 траўня да 10 чэрвеня пінчукі застануцца без гарачай вады — гэта ўжо другое адключэнне ад пачатку году. Аднак пінчукам яшчэ шанцуе. Жыхары суседніх Століна, Янава, Луніца ды Дарагічыні ўвогуле маюць гарачай ваду адзін-два зімовыя месяцы ды толькі на выходныя. Яшчэ пара гадоў такога жыцця, і мы дазваныя забудземся, што такое цывілізацыя.

Аляксей Дзікавіцкі, Пінск

Пад адкрытым небам

20–21 траўня пад Барысавам адбыўся скаўтскі летнік, праведзены спартова-турыстычным клубам «Волат». У ім узялі ўдзел калі 100 бойскаўтаў з Барысава й раёну, Жодзіна, Менску, Маладечна. Летнік адкрыўся ўвечары 20 траўня сплаборніцтвамі па спартовым арментаўаныні. За чэмпіёнскі тытул змагалася сем камандаў. У выніку напружанай барацьбы перамаглі барысаўскія маладафронтаўцы. Затым была съяточная вячэра. Моладэзь скучилася зялінішча ѿспяўвала пад гітару беларускія песні. Наступны ранак распачаўся з паласы перашкодаў. Тут ужо макнейшымі аказаліся спрытныя госьці зі Менску. Напрыканцы летніка, якія быццам бы згодны былі ўзамен на пагашэнне беларускіх пазыкай Рәсей прыўласціць сабе частку прадпрыемства праз канцэрн «Ітэра». Японцы ж на акцыі «Нафтану» не замахваюцца. Інвестыцыі японцаў прызначаныя на канчатковую фазу рэфінавання нафтакамбінату. Але гарантый на прыход гэтых японскіх інвестыцыяў пакуль што няма.

Паводле інфармацыі БАРСу

Усе школы Пінску замаца-

ваныя ў якасці «шэфаў» за калгасамі і саўгасамі раёну. Да ведама гарана даведзены плян нарыхтоўкі сена, які і быў падзелены паміж школамі гораду. Але яшчэ настаўнікі жадаюць працаўваць на сенакосе, у адной са школаў нават паспрабавалі адкупіцца — сабралі гроши ѿ эквіваленце заплінаванай колькасці сена і перадалі старшыні «падшэфнай» гаспадаркі.

Капаюць парэшткі з-пад стадыёну

У сярэдзіне траўня ў Глыбокім пачалі рэканструяваць стадыён. Реч у тым, што пад полем знаходзіцца масавыя пахаваныя нацымекі жаўнеры — з часу апошніх вайны, недзе 1500 чалавек тамака пахаваныя. Немцы ня раз наведвалі Глыбокае, прасілі перазахаваць парэшткі, бо, фактычна, футбольныя матчы чэмпіянату Беларусі 2-й лігі адбываюцца на могілках. Урэшце дабіліся згоды, прычым плаціць за перанос нацымекі бок. Раскопкі вядзе спэцадзел беларускага Міністэрства абароны.

Мужчынскі й Жаноцкі універсытэты

У ВНУ Беларусі сярод студэнтаў 47,7% — мужчыны, 52,3% — жанчыны. Найболей мужчыны наўчаныя ў Ўніверсітэце інфарматыкі і радыёэлектронікі — 82,9% ад агулу. А самы жаночы — Лінгвістычны ўніверсітэт, дзе дзяўчатаў 79,5%.

Паводле інфармацыі БАРСу

Настаўнікаў — на сена

мінімум, вызначаны дзяржавай як мяжа галечы (21 тыс. руб.).

Фінансавае становішча прамысловых прадпрыемстваў гэтаке самае, як і ў гераічных калгаснікаў. Вы ўжо чулі, што яны працаўваюць зь перавыкананьнем пляну, але на 1 красавікі 34% прадпрыемстваў былі стратнымі, супроць 24% той жа пары мінулага году.

Тым жа часам сярэдняя рэнтабельнасць у «народнай гаспадарцы» зменшылася да 9,5% супроць 13,9% у першым квартале.

Усё гэта парадаксальным чынам адбываюцца на фоне занавольваньня тэмпераў росту

інфляцыі па месяцах (студзень — 114,1%, люты — 109,3%, сакавік — 105,8%, красавік — 105,1%).

Мабысь ня толькі ў манэтарысцкіх намерах Нацбанку реч, але, прыкладам, і ў сельскай гаспадарцы, і ў на-кірунках інвеставаньня, і ў актыўнасці спажыўцоў, г.з.н. нас з вами.

Дзякую Богу, у першым квартале памे́рла на дэзьве з палава тысячи людзей меней, чым за ту ж пару летасць. Але насельніцтва Краю ўсё ж паменшила на 11 тысячаў чалавек, бо ўсё меней тых, хто да нас едзе.

Міхал Залескі

Наша Ніва [22] 29.05.2000

— Што сёньня такое? —
пытаецца бабулька, што выпадкова праходзіла пад івамі ля ганку суда.

— Кажуць, Чыгіра судзяць,
адказвае нейкай жанчыны.

— Хто такі Чыгір? —
насьцяржваеца першая.

— Кажуць, будучы презыдэнт...

Абедзьве моўчкі ўражваюца
відовішчам.

На ганку ўжо стаіць натоўп,
чалавек сто. Людзі папрыходзілі
за хвілінаў сорак да пачатку па-
седжання. Роўна на столькі ж
раней прыехаў амон. Ягоны шыхт
высокі і шчыльны, як каменны
плот.

Чуваць просьбы, загады, уш-
чуваньні і крыкі. Лёгкая штурханіна.
Уразаючыся ілбом у нечай
магутнае пляча, пачынаю разва-
жаць, ці не памру ад суму, калі ў
Беларусі рэзка ўсталоеца дэмакратычны лад. За апошнія гады мы
добра-такі «падсельі» на адрэналін
у крыві...

Паколькі карэспандэнт «НН»
не тэлеапрэтар, не прадстаўнік
інфармагенцства й не Курбека з БТ,
у будынак мянне не прапускаюць.
Але хутка нехта заўважае: у залі
200 адчыненая вонкі. Прапано-
ва скандаваць пад вонкімі «Сва-
боду Чыгіру!» прымамецца. Вонкі
зали 200 зачыняюцца. Затое да
іншых вонкі ліпнуць постасі
судовых супрацоўнікаў.

Легендзе менскіх шэсцяці,
Веры Церлюковіч, так і не ўдало-
ся прабрацца ў будынак. Спн. Ве-
ра вёльмі перажывае ёй дастас-
з сумкі абраозок. Уздымае яго над
галавой у напрамку залі 200. Ля
скандуючых тупае задуменны
міліцыант з мэгахонам. Я прашу
яго пазычыць рупар нам. «Хлоп-
чыкі ў цывільным» з органаў

ЗАЛЯ 200

бясьпекі цэляць аб'ектывамі ка-
мэраў. Твары ў хлопчыкаў «чала-
вечаскія». Шукаюць ракурсы для
гісторы.

За справу бярэцца знакаміты
маёр (ці мо ўжо й не маёр) Гірэль.
Ён крычыць у мэгахонам амаль чы-
ста па-беларуску:

— Грамадзян! Я разумею ва-
шыя пачуцьці! Ня трэба скандава-
ць — вы мяшаце работаць!
Давайце лепш разам памолімся на
гэты абраозок!

Вось што значыць гадамі ахо-
ўваць акцыі Маладога Фронту!
Прыхільнікі Чыгіра яшчэ сканду-
юць «Свабоду!» далей, і міліцы-
янты спрайджаюць абяцаньне,

што пахапаюць парушальнікаў
парадку. Затрыманне Зымітра
Марчука і Яна Грыва праходзіць
неяк зусім будзённа, культурна й
ветліва. Вам трэба выкананць плян
— вось добраахвотнікі. Проста як
здача ў палон... Такое ўражанье,
што абодвум бакам даўно надаку-
чыла біцца, пісаваць нэрви ѹ бе-
ларускі генафонд. Вось каб тут
стаялі маскоўскія амонаўцы...
Дый скандаваныні съціхаюць, і
прыхільнікі разыходзяцца. «Які
Чыгір, такія ѹ прыхільнікі», —
плюеща нейкі кахэпіст.

Усе радаваліся, што Міхаіла
Чыгіра не адвезлы ѹ турму про-
ста з залі: «Нічо ж, хоб' умоўны

тэрмін і агромністы, хоць штраф
і вар'яцкі — усё ж чалавек зас-
таўся на свабодзе... Натоўп замеж-
ных паслоў пакідае залю. Выйшлі
Чыгіры. Натоўп карэспандэнтаў
абстувае іх на ганку. Міхаіл Чыгір
расслаблены. Юлія Чыгір зусім
па-свойску паказвае абдзёртую
зранку амонаўцамі да крыві руку.
Выстаялі.

Не дарма нумар залі, дзе за-
ўжды праходзяць палітычныя
суды, супадае па нумары з ра-
сейскім «грузам 200». Менавіта
тут пээтапна аddyваеца паха-
ванье айчынай Фэміды й
чыхісьці ілюзіяў. За сапраўды
будучых прэзыдэнтаў не здаюцца
ў палон па пляне захопніка —
за іх змагаюцца і ўчыняюць скандал
без індульгенцыяў і саступак. Так
што да перамогі нам яшчэ жыць
да жыць — гэта жа весела, ды
без асаблівай радасці.

Таяна Сынітко

ДАЛАМОЖАМ СУАЙЧЫНІКАМ У НЯВОЛІ!

**Гэткі ліст перадалі нам з Го-
мельскай абласной Управы нут-
раных справаў:**

«У систэме выкананія пака-
раныні ў Гомельскай вобласці
склалася вельмі цяжкае матэрыяль-
нае становішча з-за недастат-
ковага фінансавання. Не стае са-
мых неабходных рэчаў: абстала-
ваныні ѹ вонраткі. Асабліва цяж-
кія праблемы ў жаночай ППК № 4 і
съследчым ізалалятры № 3, што ў Го-
мелі, дзе пры ліміце нападні-
насці 1350 і 1100 чалавек утрым-
ліваеца адпаведна 2800 і 2000
грамадзян.

Акрамя таго, у жаночай калені-
ёсці Дом дзіцяці, дзе знаходзяцца
60 дзяцей ва ўзроўніце да 3 гадоў. Іх
маткі адбываюць пакаранні.

У съследчым ізалалятры № 3 з
1993 году будуеца новы рэжымы
корпус, які дазволіць вырашыць
праблему цеснаты ў СІЗА. Аднак
для яго заканчэння патрэбна
1180 рублёў у коштах 1991 году і
абсталаўаньне для сталоўкі, вар-
элі і лазні.

У Веткаўскім раёне Гомельс-
кай вобласці знаходзіцца жано-
чая каленія-паселішча № 21,
куды асуджаны адпраўляюцца з

ППК № 4 і наўпрост з залі суду. Уся
маймасць гэтых грамадзянак
складаеца з того, што на іх апра-
нута. Жабрацтва і разарваныя са-
цыяльныя сувязі не дазваляюць
атрымаць нейкую дапамогу ад
родных. Цяпер вядуцца працы па
перапрафіляванні былога вай-
сковага гарадку «Гомель-30» у
Зарэчна Рэчыцкага раёну, куды
пазней будуць зъмяшчацца асу-
джаны жанчыны. Пытаныне і
зяжкасцях з набыццём рэчаў
пабытовага прызначэння: лаз-
невага і вадагрэйнага абсталюн-
ку, ложкі, пасцеляў, посуду й
катлоў, аўтамабіль хуткай дапамо-
гі і ўсяго такога.

Просім аказаць дапамогу ѹ на-
быццю альбо перадачы для зга-
даных спэцустановаў Гомельшчыны
наступных рэчаў і матэрыяль-
ных каштоўнасцяў:

Для ППК—24:

Місы алюміневыя — 500 (ту-
така ў далей — штук). Талеркі алю-
міневыя — 500. Кубкі эмалівавы-
ныя — 500. Лыжкі — 500. Бак
пад першую страву — 15. Бак под
другую страву — 15. Чайнік алю-
міневы — 15. Рондлі алюміневыя

(9—10 л.) — 10. Кацёл наплітны
30—40 л — 6. Кацёл наплітны
50—60 л — 6. Апалонік — 4.
Друшляк алюміневы — 3. Нож для
гародніны — 20. Нож хлебны —
4. Бляхі — 14. Вагі настольныя
двуухлягравомыя — 3. Вагі на-
стольныя 10 кг — 3. Вагі тавары-
ныя 500 кг — 3. Матрац — 400.
Прасыціны баваўняныя — 1600.
Навалачкі бав. — 800. Коўдыры —
500. Ручнікі — 1600. Падушкі вато-
вавыя — 400. Пральныя машыны —
2. Цэнтрыфугі — 2. Пра-
каток — 1. Дэзынфекцыйная ка-
мара для блізны — 1. Ложкі двух-
павяровыя — 200. Шафкі пры-
ложкавыя — 400. Зэдлікі — 400.

Для ППК—4:

Найбольш патрэбныя для
Дому дзіцяці: дзіцячыя ложачкі —
40, пральныя машыны — 2, прас-
каток — 1, шафы для стэ-
рылізацыі альбо сухажаравыя —
5, бактэрыйцыдныя лямпы, элек-
трагрэйнікі — 7, разавыя шпры-
цы, штучныя елкі — 3, цёплы
абутак для дзяцей да 3 гадоў, аў-
тамабіль хуткай дапамогі, дзіця-
чыя харчаваныне: пюре, кашкі
без малочныя.

Вопратка жаночая
Абутак жаночы летні, зімовы
Тэлевізары для атрадаў — 25
Кінадэмантратор — 1
Сцэнічная завеса для клубу
Мікрофоны, узмацнальнік
Абсталаўанье для шытва
Празы
Абсталаўанье для праньня
бялізны
Абсталаўанье для варэлні
Мэблі для сталоўкі
Пасцелі
Мыйныя сродкі
Свяцільнікі для жыльлёвых
сэкцыяў
Краслы звычайнія — 450

Для ППК—21
Жаночая вопратка летнія і
зімовыя — 300 камплектаў.

**Хто можа дапамагчы чым-
кольвец, звязацца на тэлефон
(0232) 55-53-62 ва Ўправу нут-
раных справаў Гомельскага аблы-
вакаму і дамаўляцца са сп. С. Зай-
цавым. Вопратку, абутак і дзіця-
чыя харчаваныне можна прыносіць
таксама на адрес Беларускага
Гельсінскага Камітэту (Менск,
вул. Лібкнэхта, 86, корп. 1, кв. 20).**

Рэдакцыя газеты запрашает на

працу рэкламнага агента

Тэл.: 227-78-92

Здымем
памяшканье
пад офіс да 20 м²
Тэл.: 227-78-92

Съмерць у вайсковай частцы

3

18 траўня ў Баранавічах раз-
гледзелі грамадзянскую справу
на позыве Тацяны Дрозд пра ма-
тэрыяльную кампенсацыю ў су-
вязі са съмерцю сына. Яе сын,
16-гадовы Зымігер Дрозд, загінуў
летасць 13 верасьня. Ён залез на
тэрыторыю вайсковай часткі,
шукаючы кавалак трубы для
матадыка на съметніку. За
Зымітром з-за дроту сачылі яго
таварыши. Дзіма пералез праз
бетонныя плоты, дабег да дроту і,
прыўзняўшы яго, пралез на съметнік.
Са съметніка ён вяртаўся подбегамі і натыкаўся на стралка-ахоўніка Янушкевіча.
Стралок папярэдзіў: «Стой, стра-
ляць буду!» Дзіма напалохнуўся
і замарудзіў бег. Адлегласць
паміж Дзімам і вартавым была
каля 5—6 метраў. Тады вартавы
стрэліў, спачатку ўгору, пасъ-
ля на Дзіму, але зь першага разу
не падзяліў. Дзіма прадаўгава
і краічыў: «Дзядзечка, не
страляй!» Трэці стрэл Янушкевіч
зрабіў на накірунку Дзімы і забіў
яго. Баранавіцкі міжгарнізон-
най праукратурай была ўзбуджана
крымінальная справа «па
факце нападу невядомага муж-
чыны на вартавога-стралка
Янушкевіча» і спыненая з-за ад-
сутнасці ў дзеяньнях Янушке-
віча складу злачынства. Маці
звязралася да камандзіра вай-
сковай часткі 55435 з просьбай
даць гроши на пахаванье сына
і помнік. Камандзір адмовіўся,
тады маці звязрнулася ў суд.

Суд прысудзіў, што вайскоўцы
мусіць сплаціць жанчыне
частку грошай, праўда, ня
столкні, колькі яна прасіла.
Т. Дрозд звязралася да камандзіра
і далей бараніць свае права:
яна згубіла свайго сына з-за таго,
што вайсковыя інструкцыі ў
Беларусі больш адпавядаюць
краіне, якая вядзе вайсковыя
дзеяньні, а не жыве мірным
жыццём ужо 55 гадоў, лічыць
праваабаронцы.

Праваабаронцы цэнтар «Вясна-96»

Канец прыватнай юрыдычнай адукацыі

235 студэнтаў 2-га і 3-га курсаў
Пінскай філіі недзяржаруна-
га Інстытуту кіраваньня і прад-
прымалніцтва могучы быць паз-
бяўлены магчымасць скончыць
навучанье — ад 1 верасьня юр-
фак, праўдападобна, будзе зачы-
нены.

У інстытуце, які працуе ў
Пінску з 96-га, пра будучыя праб-
лемы ведалі даўно, бо ўжо ле-
тасць на першы курс юрфаку пры-
ём быў спынены. Цяпер, паводле
слов аўкіраўніка Пінскай
філіі Інстытуту сп. Савінава,
Міністэрства адукацыі і юсты-
цыі зьбіраюцца выдаць пастано-
ву, паводле якой з наступнага
навучальнага году юрыдычную
адукацыю можна будзе атры-
мачь толькі ў дзяржаруных ВНУ.
Адпаведна, юрыдычны факуль-
теты ў недзяржаруных вышэй-
шых навучальных установах
будз

ЛЯ ВЫТОКАЎ МЕНКІ

Сёлетні археалягічны сэзон у Беларусі пачаўся з раскопак на комплексе помнікаў у Гарадзішчы на рацэ Менцы, якое папярэднічала ўзынікненню замчышча на рацэ Нямізе, дзе пазней паўстаў Менск. Гарадзішчанскае паселішча ў старажытнасці кантралявалася акругу між Нёманам і Птычай, па якой праходзіў гандлёвы шлях з Балтыскага мора ў Чорнае. Як цэнтар акругі спыніла існаванье ў другой палове XI ст., калі было збудавана замчышча на беразе Сьвіслачы пры сутоку яе з Нямігай.

Упершыню раскопкі гарадзішча на Менцы былі праведзеныя ў 1930-м археолягам А. Рыненіскім, пазней даследзіны помніка былі працягнуты А. Ляйданскім (1935), А. Мітрафанавым (1954), у 1963 і 1967-м гарадзішча капаў Э. Загарульскі, у 1969 і 1970 гады М. Ткачоў, і ў 1976—83 Г. Штыхаў. У 1992-м годзе па доўгім перапынку працягнуў капанье нетраў старажытнага паселішча археоляг Юры Заяц. Ад 1996 году дагэтуль Ю. Заяц капае пасад гарадзішча разам з студэнтамі аддзялення музеянаўства Беларускага ўніверситету культуры. Сёлета раскопы не дали жаданага выніку. Былі знайдзеныя адно кавалкі посуду X—XI ст. і керамічныя аскепкі ды фрагменты каклі канца XVI — пачатку XVII ст. Найцікавейшыя находкай была прасыліца VIII—IX ст. Нічога не знайшлі ў гаспадарчых ямах. На думку сп. Зайца, гэта не прычына для засмучэння — значыцца, недзе зямля хавае іншыя речы. Налета Ю. Заяц разам з студэнтамі ўніверситету

культуры працягне раскопкі. І сэнс капаць тут сапраўды ёсьць. Помнік цікавы ня толькі сваёй блізінёй да Менску. Найдаўнейшыя знаходкі належалі да IV—V ст., калі на землі балцкага культуры штрыхавана керамікі перасяліліся насыбіты славянскае банскае культуры. Сталая прытока славянскага жыхарства на землі цяперашнія Меншчыны працоўваеца ѹ паводле знаходак вальчицоўскай ды лука-райкавецкай культур. Ужо ў VI—VIII ст. паселішча тут існавала на абодвух берагах Менцы, а на X ст. прыпадае росквіт гэтага населенага пункту. У звязку з пераносам паселішча на бераг Сьвіслочы і заснаваньнем Менскага княства, Гарадзішча на Менцы занепадае. У XI—XIII ст. жыцьцё тут нібы зьнікае — археалягічныя пласты гэтага перыяду найбяднайшыя, няма ўласцівых гораду таго часу шкляных бранзалетаў. У XIV—XV ст. тут наагул амаль нікто не жыве, тумачэніні на гэты контрагуту бывае розныя, але пры канцы XIII — канцы XV ст. вельмі шмат паселішчай занепадае, а некоторыя сельскія зьнікаюць наагул. Нечаканы росквіт Гарадзішча на Менцы назіраецца ў XVI ст., калі тут існавала мястечка (аналігічныя працэсы адраджэння жыцьця назіраліся ў суседніх сядзібах ды вёсках). Але ў выніку вайны з Маскоўшчынай сярэдзіны XVII ст. Гарадзішча, зруйнаванае ды спаленае, канчаткова занепадае, пра што съведчыць амаль поўная адсутнасць знаходак пазнейшага часу.

Да канца XIX ст. у цэнтры

гарадзішча стаяла сядзіба славутага Пішчалы, які пачаў быў будаваць сабе замак у Менску, ды празь нястачу сродкай мусіў яго перапрадаць, не дабудаваўшы, менскім гарадзікам уладам, якія прарабасталявалі дамураваную камяніцу ў вязніцу, цяпер больш вядомую з назовам «Валадарка». У 1950—60 гады мясцовыя калгасы хадзе зрабіць на гарадзішчу стадыён паводле ўзору стадыёну на Ніжнім замку ў Полацку — стромыя схілы валоў гарадзішча добра тарнаваліся да глядзельных трибунаў. Праект ня быў ажыццёўлены, але культурны пласт быў добра перакапаны, таму ѹ съяды ад сядзібы Пішчалы, ці ад ранейшых пабудоваў знайсці цяжка. Цяпер вёска Гарадзішча ўлучана ў турыстычныя маршруты па Менску ў ваколіцах сталіцы. Яшчэ на пачатку 1990-х сюды вазілі сваіх вучняў настаўнікі гісторыі, абуджаючы ѹ іх любасць да роднага краю.

Археолаг Юры Заяц тлумачыць свою запікаўленасць ў даследаванні гарадзішча на Менцы проста: «Дас্যледую яго найперш дзеля студэнтаў — недалёка ад Менску везці ды капаць ніякіх — пласти невялікі, але разнастасавы, а таму помнік падаеца надзвычай цікавым. Праўда, капаўся ён не заўжды правільна. Да таго ж, зноў жа ѹ дзеля навучанья студэнтаў, помнік эталённы. У выніку падліку керамікі на квадраце вызначаецца інтэнсіўнасць жыцьця на аўтакце, а дадатковыя звесткі даюць мацерыковыя ямы». Дадамо, што Юр'ю Зайцу належыць грунтоўнае даследаванне старажытнага Заслаўя. Быць можа, праз пэўны час, мы прычакаем і кнігі пра Гарадзішча на Менцы, адкуль некалі пачалася гісторыя беларускага сталіцы.

Віктар Мухін

Б Т В А Ч Ы М А Б Е Л А Р У С А

МАЛАБЮДЖЭТНЫЯ НАВІНКІ І ПЭРФОМАНС ПІЛЬНАСЦІ

Ну вось і дачакаліся мы БТэшных прэм'ераў. Хрусталёў хваліўся, што многае ўдалося зрабіць задарма, але, гледзячы на сумны экран, думаеш — а наўшта?!

«Адысэя каманды Кухто» — адна анімацыйная застаўка вялікана, а болей — нічога. Павестлі ў студыі съценку з тэлевізараў (трэба ж хоць нешта павесті), паказваючы на іх тэксты пытаньняў (трэба ж хоць нешта паказваць), і тое бяз сэнсу, бо глядзь тыя пытаньні прачытаць ня можа, экраны буйным плянам яму не паказваюць. Програма наводзіць сум. На адным вядучым далёка не заедзе.

Але гэта дробязь у парананыні з «Буднямі». Адсутнасць застаўкі (нельга ж за яе

лічыць праезд у кадры слова «будні»), блаковая чорна-шэрая ды брудна-блакітная студыя, тая ж съценка з тэлевізараў, якія ўжо нічога не паказваюць. Ну, прости паўнай аналёгія з наўшымі рэальнімі буднямі... (А то гэта тонкі мастацкі прыём?!) Шоўман Кузін вельмі стараецца выглядаць крутым і вострым. Сваімі ж «сюжэтамі» для ілюстрацыі пэўных проблемаў аўтары «Будняў» заб'юць любога. Пра што б ні вялася гаворка — пра слабыя вынікі міжнародных матчаў, ад'езд маладых гулькоў за мяжу ці што яшчэ, на экране пад бубнёж нейкай дзеяўчыны бясконца бегалі па попі нейкія адны ѹ тыя ж футбалісты...

Пра «Наши песні» нават і скажаць што цяжка. Зьбіраецца

колькі дзясяткаў (улучна зь дзесяцімі) людзей, якія ня ўмеюць сипяваць (улучна зь вядучымі ды іншымі выступаўцамі з сцэны), ды дэманструюць, як хто з іх памятае песьні трыццяцігадовай даўніны. Ну, і дэманструйце.

Усе новыя праграмы расейско-камоўныя. Быцдама гэта дадасць ім папулярнасці. І ўсе іх яшчэ па трох разах паўтараюць!

...Арт-фэстываль «Менская вясна» БТ здымала. Прыйехала група «Добрай раніцы» здымама пэрформансы, а тут міліцыя: «Папрашу ўсіх з камарамі і фотаапаратамі!» І пратрымалі ў бліжэйшым пастарунку паўгадзіны. Высыяўлялі, што за акцыя, дзе дазвол, хто здымает, дзе дазвол. Ды яшчэ — «вам той экспанат з вусікамі нікога не нагадвае?» Аказваецца, дырэктарка кінатэатру «Радзіма», ля якога пэрформансы адбываюцца, праўліла пільнасць ды заўважыла наяўнасць пудзіла з вусамі. Праўда, не заўважыла, што бяз лысіны і нават у капелушы. Паскардзілася міліцыянтам, і тыя забаранілі здымамаць, без асаблівых тумачэнняў (самае съмешнае, што паказ пэрформансаў працягваўся). Вось так у нас кожная дырэктарка камандуе, што здымамаць, а што не, а потым наракае, што глядзець няма чаго.

Арцём Лук'яновіч

ВЕРОНІКА ДУШОВІЧ

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Сола N.R.M.

Тыдзень распачынаецца вялілага: 29 траўня ў канцэртнай залі «Менск» свой сольны канцэрт ладзіць «N.R.M.». Гурт прэзэнтуе сынгал «Самотнік». Энэрамаўцы рыхтуюць сюрприз-пэрформанс. Фаны пачуюць ня толькі старыя ды новыя песьні «N.R.M.», але і ператворацца ў слухачоў Радыё «Гамон» — «дзяржавнага СМІ Незалежнай Рэспублікі Мрой». Пачатак а 19-й. Квіткі каштуюць ад 1800 да 3500 рублёў.

Гарадзенскі фэстываль

2-3 чэрвеня ў Горадні адбываецца трэці «Усебеларускі фэстываль нацыянальных культур». Пятнадццаць нацыянальных дыяспараў будуць прэзэнтуваць больш за 600 артыстаў. Чакаецца, што ў гэты час з-за мяжы прыедзе яшчэ калі 400 чалавек, у іх ліку — прафэсійныя і непрафэсійныя музыкі, паэты, артысты, амбасадары дзяржаваў, чые нацыянальнасці будуць прадстаўленыя на сцявеце. У фэстывалі будуць удзельнічаць армяніне, карэйцы, татары, немцы, азэрбайджанцы, палакі, літоўцы, латышы, украінцы, цыганы, башкіры і інш. З Гарадзенскай вобласці зъедуцца больш за сто майстроў народнай творчасці. Плянуецца, што ў першы дзень сцяваца пройдуць тэатралізаваныя шэсць дэлегацый нацыянальна-культурных аб'яднанняў Беларусі і гасці фэстывалю па вуліцах Горадні і галя-канцэрт на Савецкай

плошчы. У другі дзень будуць адбывацца разнастайныя імпрэзы, пад канец другога дня на Савецкай плошчы адбудзеца канцэрт гурту «Палац».

Два хоры

30 траўня а 19-й у Канцэртнай залі «Філармоніі» разам выступаюць хор гораду Віндзар, што ў Ангельшчыне, і хор беларускай Акадэміі навук ды сымфанічны аркестар Беларускай акадэміі музыки «Малада Беларусь».

Анёл у касьцёле

7 чэрвеня у Чырвоным касьцёле — «Анёл з адным крылом...» Вечарына-прэзэнтацыя новай кнігі вершаў «Рандо» і песеннага магнітаальбому «Як яна і я...» паэта-барда Эдуарда Акуліна. У імпрэзе бяруць удзел вядомыя беларускія паэты і барды. Пачатак а 19-ай гадзіні.

Малады джаз

31 траўня а 19-й у менскім Доме дружбы маладыя музыкі, студэнт Акадэміі музыки Леанід Гурвіч прэзэнтуе свой джаз-праект, удзел у якім бяруць таксама Сяргей Анцішын, Карэн Карапецян і Кірыл Шэвандо. Уход вольны.

Леўшунуў

30 траўня у 18.30 у Беларускім калегіюме Сяргей Леўшунуў чытае лекцыю «Беларусь: сучасны стан і альтэрнатыўная стратэгія развіцця».

Незвычайны канцэрт

У Беларускім відэаклубе З чэрвеня а 18-й будзе дэманстравацца музычна-палітычны блёкбастэр гэтай вясны, фільм «Незвычайны канцэрт» вытворчарчысці відэастуды «Стоплункафільм».

Алесь Кудрыцкі

С ПОРТ

GOLDBUSTERS

Да пачатку Алімпіяды ў Сыднэі засцяцца менш за 4 месяцы. Самая

пара ўзгадаецца пра беларускіх паляўнічых на алімпійскія медалі, якія ўжо даўно рыхтуюцца да аўстралійскага сафары. Зрашты, яны ўсе аматары паганяцца за алімпійскай здабычай

трапяць у Сыднэй. Гэта стала зразумела, калі Нацыянальны Алімпійскі Камітэт пасядзе на сваім паседжанні. Выседзелі спартовыя чыны папярэдні сьпіс тых, каму трэба пакаваць свае ракеткі, пальчаткі, шпагі, плаўкі, стрэльбы... Агулам названа каля 130 беларускіх атлетаў (яны стартануць у 21-м з 28-ёх відаў алімпійскай праграмы), якія ўносіць возымуць курс на самы маленькі кантынэнт плянеты. Пара дзясяткаў нашых спартouцаў, аднак, застануцца дома, бо, хоць яны і заваявалі алімпійскія літэнзіі, да алімпійскага п'едэсталу даскочаць наўрад ці. Ва ўсялякім разе, так лічачы у НАКу. Ім лепей відаць, яны ж камітэт, а камітэт — установа супрэсная. Канчатковы ж сьпіс бе-

ларускіх паляўнічых на медалі будзе вядомы пры канцы жніўня.

Колькі ж здабычы плянуюць прывезці з Алімпіяды беларускія лаўцы медалёў? Міністар спорту Яўген Ворсін, вокам не зьмігнуўшы, заявіў, што 15. Чаму менавіта 15? Бо столькі ж зядла беларуская каманда на мінулых гульнях у амэрыканскай Атланце. Пагаршаць паказчыкі не дазваляе Лукашэнка.

А каб у беларускіх алімпійцаў загарэліся вочы ды ногі самі пакрочылі да п'едэсталу, улады абяцаюць сваім будучым героям прэміі-падар

ЯК ЗРАБІЦЬ МІР

**То ў адным, то ў другім кутку Африкі
ўспыхваюць вайны. Чорны кантынэнт
стаў кантынэнтам безнадзейнасці**

Урад Сьера-Леонэ апынуўся заіснуты ў сталіцы, як некалі ўрад Паўднёвага В'етнаму — у Сайгоне. Жыхары абкладзенага места заўважылі, што ўсе белыя з речамі цягнуцца да аднаго месца, і праз колькі хвілін пачулі шум шрубалётаў — белыя злявцелі, а тубыльца, якія таксама прагнулі пакінуць краіну, чакала расчараванье, бо 700 брытанскіх дэсанктнікаў рупна праўялі апрацоўку па выратаванні толькі белага насельніцтва.

Жыхары гэтай малой афрыканскай сталіцы ў паніцы, бо аднойчы напачатку 1999 г. паўстанцы ўжо бралі Фрытаун і тады спалілі трэцюю частку места і замардавалі некалькі тысячай месцаў. Ваякі-паўстанцы звычайна п'янілі ды абуранялі і нішчылі калечасці на сваім шляху ўсё жывое — ёсьць у іх такая «забава» — адсякаць людзям руکі мачэтэ. У іхным войску вельмі шмат дзяляцей, і лютасць іх часта нематыраваная. Тады, у 1999-м, аб'яднаныя сілы заходнеафрыканскіх дзяржаваў на чале зь Нігерыйскім кілером Аб'яднанага Рэвалюцыйнага Фронту з Фрытауну. Гэтае ж войска з 8700 чалавек пад сцягам ААН мусіла б абараніць насельніцтва краіны, але гэта ня войска, а сапраўдная катастрофа, што стала сымбалем марнасці мірных мерапрымістваў ААН.

Стракатае паводле этнічнага складу, скалочанае найперш з прадстаўнікоў адсталых краін Афрыкі, яно складаецца з авантурнікаў, сквапных на гроши, але няўмелых у вайне, і, да таго ж, дрэнна ўзброеных. У выніку больш за 500 зь іх трапіла ў палон. Паўстанцы пазабіралі ў іх машыны, зброю, форму і разабраць цяпер, дзе апанавец, дзе паўстанец, цяжка. У выніку жаўнеры ААН часта самі страляюць адзін у аднаго. Афрыка!

Сьера-Леонэ ўтрай меншая за Беларусь і жыве ў нэндре, хаяц мае вялікія запасы дыяметнатаў. З 1991 да 1996 г. там ішла грамадзянская вайна, а пасля быў утвораны «уряд нацыянальнага адзінства», дзе кантролівалі здабычу дыяметнатаў згодна з цынічным кампрамісам прызначалі правадыру паўстанцаў. Атрымаўшы гэтую пасаду, ён атрымаў гроши для далейшай барацьбы за ўладу, бо пачаў спэкуляваць тымі дыяметнікамі праз суседнюю Лібэрыю. ААН спрабавала дабіцца прымірэння, начала плаціць паўстанцам за здачу зброі, а таксама арганізоўваць магчымасць для перавучванья дзяцей-баевікоў. Але марна. Працаваць яны не хацелі, зброі мелі пад дастаткам — аўтамат каштуе

столькі, колькі дзіве курыцы. Атрымалася, што ў Сьера-Леонэ ААН замірала бандытая, што ія думалі выконваць пагадненні, а толькі рыхталіся да вайны. ААН у чарговы раз паказала свою неефектыўнасць.

Прыродна багатая Афрыка пры гэтым пакутуе ад частых прыродных жа катастроф — апошнімі былі паводкі ў Мазамбіку і суша на Афрыканскім Розе. Беднасць і AIDS забіваюць тут, як нідзе ў сусвете, але афрыканцы, нібы ня бачачы таго, варагуюць далей. Так, Этыёпія і Эритрэя, якімі кіруюць некалі саюзіцкія рухі, што разам колісі скінулі марксісткі рэжым Мэнгісту, б'юцца за кавалак пустельні, тым часам у іхных краінах тысячамі ад голаду памірае мірнае насельніцтва.

Паўтузіну афрыканскіх краін даслалі свае войскі ў Конга ці на бок дыктатара Кабілы, ці на бок трох паўстанцікіх рухаў, і афрыканцы атрымалі чарговую «Вялікую Афрыканскую Вайну». А што гэта за вайна, дастаткова съведчыць той факт, што паўстанцы на ёй часта ваююць голям, толькі ў амулетах ды чарапіцкіх масках, ды ядуць чалавечыну. Ці гэткія войны фармуюць нацы? Сёння ніхто ўсе не зікаеца пра дасылку сілаў ААН у вялізнае Конга.

Між тым абастраецца супрацьстаянне белых і чорных у Зімбабвэ. Кажуць, брытанцы распрацавалі плян эвакуацыі 20 000 белых з гэтай сваёй былой калёніі, а ў Сьера-Леонэ толькі адрапетавалі яго.

Коfi Анан скардзіцца на няроўнасць увагі міжнароднай супольнасці да Афрыкі і, скажам, да Косава. Адміністрацыя Клінтаны съпярша абядала павялічыць удел ЗША ў міратворчых апераціях, але пасля правала гуманітарнага ўмяшаніння ў Самалі ўсё правалілася. Клінтан перайшоў да канцепцыі, што «ААН мусіць ведаць, калі яна павінна казаць «не» міратворчым апераціям».

Папярэднік Анана на пасадзе генсака Бутрас Галі неяк сказаў, што сусветную супольнасць «абыходзяць толькі войны багатых». У 1994 г. заходнія палітыкі ўпарты не заўважалі генацыду 800000 чалавек у Руандзе. Сёння ніхто ня ўпэўнены, што тое саме не паўторыцца ў нейкай іншай краіне. У Косава й Тымор дапамога прыйшла. Крыху позна, але прыйшла. Ці прыйдзе яна ў Афрыку? Пэўна, праблема ўва ўяўлены белых пра чорных афрыканцаў, якіх белыя і цяпер лічаць людзьмі толькі фармальна.

Сяргей Радштайн

Дзядзька Антось у Маскве

Мы працягваем нашу вандруку па «краіне, дзе ўсе рэальні». У мінулы раз мы з табой спыніліся дзесьці калія Беларускага вакзалу. Але перад тым, як зрабіць некалькі кроку далей, наперад, трэба трохі падслікавацца. Можна, канечно, скарыстаць із сабойкі, але, на маю думку, лепей пайсыці куды-небудзь. Часу ў нас з табой сёньня няшмат, дык знатопу маскалёў таксама лепей не вылучацца, таму будзем рабіць ўсё вельмі хутка. Каравей, нас чакае індустрыя маскоўскага «фаст-фуду». Маскоўскі «фаст-фуд», як, напэўна, і ўсе іншыя на прасторах былога СССР, бярэ свой пачатак з бабулек, што на кірмашах гандлявалінейкімі смажанымі на невядомага паходжанія алеі піражкамі з невядомага паходжанія мясам. Але так было, прынамсі, гадоў дзесяць тому. У далёкім 1990-м рынак маскоўскага «фаст-фуду» пачаў становіцца больш-менш цывлізаваным — адчыніўшы першы «МакДональдз».

Зараз, канечно, ўсё выглядае інакш, таму праблем з сілкаваннем у нас ня будзе — трэ будзе толькі абраць тое, што вам даспадобы. Выбар вельмі шырокі.

МакДональдз у Маскве шмат. Прапанова ў іх залежыць ад часу: раніцай асартымент значна большы — тут нейкі комплексны съняданін, фірмовыя блінчики, катлеткі і г.д. Калі спазніцца, прыйдзеца задаволіцца ўжо знаёмымі гамбургерамі, «чызамі», «фішкамі», біг-макамі, бульбашаю, каваю, гарбатаю. Э, бачу, што МакДональдзам цябе ўжо ня здзвівіш... Табе падавай што-небудзь мясцове, нацыянальнае, кшталтамі менскага «Хуткага Харчавання».

Што ж, хадзем тады ў «Расейскае Бістро», але я ж папярэджваю... Нават у паўнаніні з Макам гэта нешта невыразнае з дрэнным асартыментам — ну, што, задаволены сваім булёнаам «Галіна Блянка»? Хаця піражкі ў кулябякі яшчэ нічога, есьці можна.

Вялікім канкурэнтам Маку — «Росыцікс», але гэта для тых, хто любіць курыцу ў толькі курыцу. У смажаным выгледзе азадкі даволі смачныя.

Ай, дружа, бачу ў тваіх вачох насталыю па чым-небудзь знаёмым і простишым. Хадзем у такім разе ў яку «Чабуречную» па чабурэкі з пончыкамі — сюд-тудзіх смажаных.

Зноўку табе не спадабалася... Я

ФАСТ-ФУД

вельмі прафесійна ды смачна, але даведацца пра якасць можна толькі пасмакаваўшы... Што, не жадаеш рзыкаўца? А, ты проста заўважыў вагончык «Крошкі картошки».

«Крошка» прапануе нам тосты і бульбу, запечанаю з рознымі напаўнільнікамі — ад грыбоў да карэйскіх морків. Бульба, на мой погляд, ня вельмі смачная, ды есьці яе ня вельмі зручна, а тосты калі ўдаюцца, а калі ні.

Зноўку табе не спадабалася... Я ведаю, што патрэбна — звычайны, амаль родны, таму што ў Менску ёсьць нават яго віскавая взрэсія — гот-дог. Як мне стала ведама з даволі надзейных крыніц, першы «сабака» прабаўляўся ў Маскву ў 1995-м годзе, спадабаўся ды прыжыўся. Свайм хвосьцікам ён прыцягвае даволі шмат народу. Адразу съпяшаюся папярэдзіць — у Маскве яны бываюць розныя. Пачнем з таго, што ёсьць праства гот-догі, а ёсьць фірмовыя, «Стэф». Розыніца паміж імі такая ж, як паміж «дворэр'ем»

Дазволь, я прапаную табе пакаштаваць «шавурму» («шаварму», «шаверму» — для розных рэгіёнаў Расеі) — мяса-грыль у лавашы з салатай, маянзэм і кетчупам — ня вельмі дорага, даволі смачна, але трэба ведаць месцы. Зараз яе гатуюць нават у спэцыялізаваных кавярнях — лепей знайсці такую.

Акрамя таго, можна пакаштаваць розныя там хачапуры, чаму і г.д. Каравей кожучы, маскоўскі «фаст-фуд» даволі разнастайны і прапаноўвае стравы паднёвамэрыканскіе, паўночнаамэрыканскіе, ўсходнесірскіе, расейскіе кухні, але каўкаскія становіцца ўсе больш і больш папулярнаю.

Смачна ёсьці!

Дзядзька Антось

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА

ЧАС	kHz	ХВАЛІ	22:00-23:30	6105 9535,9750	49 31
18:00 - 19:30	7295, 9610 11725 15565	41 31 25 19		11865	25
			06:00 - 07:00	6065 7295 9635,9750	49 41 31

Сярэдняя хвалі — 576 і 612 кец
Адрас: 220005 Менск-5, п/с 111; Vinohradskaya 1, Praha 110 00 CZ
Інтернэт: WWW.SVABODA.ORG

НАСТРОЙЦЕСЯ НА «СВАБОДУ»!

Прыгоды Віні-Пуха

«ГІСТОРЫЯ ЦАЦАК», «ЖЫЦЬЦЁ ЖУКОЎ», «МЕЧ У КАМЕНІ», «БАЛТО», «АЛІСА У КРАІНЕ ЦУДАў», «ПРЫГАЖУНЯ У СОННЫМ ЛЕСЕ» — мультыплікацыйныя фільмы, дубляваны па-беларуску акторамі вядучых менскіх тэатраў.

«ДЗЕД І ЖОРАЎ», «КАЗКІ ПА ТЭЛЕФОНЕ», «АЗБУКА ДЛЯ МАЛЕНЬКІХ», «ЕХАУ КАЗАЧНІК БАЙ», «ЦІК-ТАК ХОДЗІКІ», «БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ КАЗКІ», «СТОЙКІ АЛАВЯННЫ САЛДАЦІК + КАЛІФ-БУСЕЛ» — аўдыёкасэты з записамі казак, калыханак, песні для маленъкіх беларусаў.

Цяпер і ў Віцебску: вул. Гоголя 14, крама «Сучаснік»

Кошт відэакасэты — 2 000 руб., кошт аўдыёкасэты — 600 руб.

Звяртайцеся на тэл.: 8 (017) 228-45-88.

Касэты можна замовіць, пералічыўшы гроши звычайнім паштовым пераказам на раҳунак ЗАТ «Сотвар» р/р 301200000195 ф-л №506 ОАО СБ «Беларусбанк», г. Мінск код 809. У графе «Для пісъмовага паведамлення» напишыце, якую касэту вы замаўляеце.

КАМПАНІЯ З ПАШТАМТУ

Яны пахавалі трох сваіх сяброў пасьля трагедыі на Нямізе 30 траўня 1999 году

Працяг са старонкі 1.

У той дзень я ездзіла з ма-
май на дачу. Вярнулася даха-
ты — тут зь сябрамі была
Насьця. Я яе пакарміла. І яна
пайшла, нават не развітала-
ся... А я легла адпачываць, і
вось насунулася гэта гаваль-
ніца. Усё пацямынела. Я падумала:
«Госпадзе! Дзе яна цяпер у
такую непагадзь?» Але я ўпала
быццам бы ў летаргічны сон.
Калі ляжыш, адчуваеш, што
табе трэба прачнунца, але ты ня
можаш выйсці з гэтага сну. І
вось гадзіна ў да здесяці я была
ў такім паўніне. Гадзіны дзівне
такога зусім незразумелага сну.
Пасьля ўжо, калі началі тэле-
фанаўца, гаварыць, шукаць —
нейкі імпульс — і тады троє су-
так бяз сну. Пакуль шукалі,
пакуль прывезылі яе 31-га ўве-
чары, пасьля 1-га пахаваньне,
памінкі ў кватэры. У памінак
ёсьць сваё прызначэнне — гэта
ня проста зьбіраюцца людзі ў
доме, зь якога толькі што вы-
неслі на руках памерлага. Людзі
дапамагаюць табе ўвайсці ў дом, пераступіць па-
рог, зь людзямі прасцей, ляг-
чэй. Сябры з Насьцінай кам-
паніі першыя пра ўсё даведалі-
ся і прыйшли да нас. Яны самі
труну заносілі і на наступны
дзень вынослі. Яны сказали:
«Мы нікога не падпусцім да
яе». Яны самі былі ў шоку, зь
іхнай кампаніі Насьцю хавалі
першую. І яны пахавалі ўсіх
сваіх сяброў, як бы балюча ім
ні было, і на сорак дзён пасьля
сабраліся... Мяне ўразіла яе
кампанія. Насьця была ціхая
дзяўчынка, у нас зь ёй былі доб-
рыя адносіны, але яна не хаце-
ла мяне засмучаць, знаёміці з
гэтай кампаніі, бо разумела:
такое знаёмства мяне ня ўсьце-
шыць. Але аказалаася, што ў яе
добрая сябры. Хлопцы зь яе
кампаніі сказали, што яна пе-
рад съмерцю ачуняла. Страшна,
страшна гаварыць пра гэта...»

**Расказвае Вольга
Чыкунова
(маці Сяргея**

Чыкунова, нар. 1979):

«Сяргей нарадзіўся 15 жніўня 1979 году, можна скажаць, што нарадзіўся ён наагул мёртвы — яго падгадзіны ратавалі, бо яму двойчы пушпавіна вакол шыі абкруцілася. І тады яго ледзь выратавалі, ён амаль што задыхнуўся. Першыя паўгады Сяргеем займаўся збольшага тата, бо я была яшчэ вельмі слабая пасьля родаў. Першае слова, якое Сяргей сказаў, было «тата». Ягоны дзіцячы ложак стаяў каля нашага. Калі ён прачынаўся ўначы, дык мамы не будзі, а клікаў толькі тату. Калі Сяргейка крыху падрос, мы сталі сям'ёй хадзіць у паходы ў лес, з начоўкай. Сяргей вельмі любіў прыроду, мог гадзінамі назіраць за жучкамі і матылямі. Але ніколі не забываў іх, не адрываў крылы, як іншыя дзеці. На вуліцу ён хадзіў мала, усё ў хаце сядзеў. З 11 гадоў пачаў займацца грэка-рымскай барацьбой, удзельнічаў у спаборніцтвах, меў узнагароды. Але ў яго пачаў вельмі пагаршацца зрок, і доктар сказаў, што гэта з-за трэніровак. Са спортам давялося развівіцца.

Ён шмат чытаў. Набываў беларускія кнігі, яму падабалася беларуская паэзія. Калі быў у шостай клясе, сам паспрабаваў напісаць фантастычнае апавяданье.

Пасьля школы паступіў вучыцца ў Архітэктурна-будаўнічы тэхнікум.

Напэўна, перад 30 траўня ў Сяргея быў прадчуваны. У суседнім доме ад раку лёгкіх памёр хлопец Андрэй. Яму было ўсяго 19 гадоў, ён вучыўся ў інстытуце. Яны вельмі сябравалі з Сяргеем. Мой сын вельмі перажыў, казаў: «Мама, Андрэя забіла мэдыцына — лячылі за-

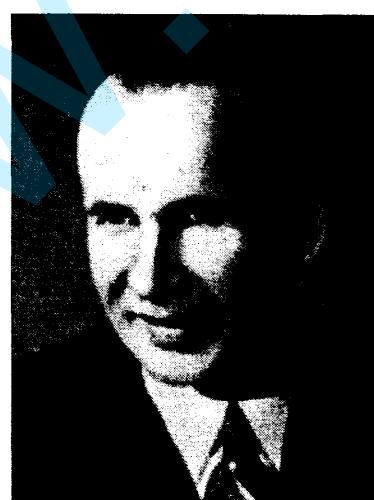
паленіне лёгкіх, а атрымалася, што залячылі яго». Я адказвала сыну: «Сынок, у Андрэя было не запаленіне лёгкіх. Яму праста не казалі, што ў яго рак». А Сяргейка казаў мне: «Вось Андрэй памёр, і я памру». Вось гэтак было. А неўзабаве прыходзіць да мяне і кажа, што цыганка яму нагадала хуткую съмерць. Я яму ў адказ: «Калі верыць усім гэтым афэрысткам на вакзале, дык зусім ня варта жыць. Не бяры гэтую лухту да галавы». Сяргей нічога не адказаў, толькі неяк дзіўна ўсьміхнуўся. Мне здаецца, што ён ўсё ж такі нешта адчуваў ці прадчуваў. Нешта ў ім ўсё ж такі зъмянілася... Падыходжу цяпер да самага страшнага — 30 траўня. Нічога ў гэты дзень не прадказвала бяды. Усё, як звычайна, толькі што нядзеля, а мне трэ было ісці на працу (я працу на «Інтэграпе»). Я ішла на другую зъмену, а Сяргей — гуляць. Ён ішоў мне наслустрач у спартовым «адыдасаўскім» касцюме, у красоўках... Пагаворылі. Я яму яшчэ съмехам сказала: «Калі прыйдзе надта позна, пасьля мяне, то не пушчу дадому, будзеш спаць пад дзьяўрыма». Сяргей засымляўся і сказаў: «Мама, усё будзе добра, прыйду ў час...» Зусім не прыйшоў. Гэта была нашая апошняя размова. Праз суткі прынеслі ў труне. Каб я толькі тады магла думаць, што мы з ім разьвітваемся назаўжды. У той дзень яны з кампаніі, як заўсёды, сабраліся гуляць у настольны тэніс. Потым нехта з хлопцаў сказаў, што на Нямізе гулянне. Зь іх кампаніі там было сем чалавек, зь іх загінулі троє. Калі я гаварыла зь яго сябрамі, яны расказалі мне наступнае: «Мы прыйшли туды толькі ў 19.50. Мы стаялі ззаду і нічога ня ба-
чылі. Пачало бліскаць. Мы вы-
рашылі пачаць на мэтро да сябе ў маленкі дворык». Так яны на-
зывалі двор, у якім зьбіраліся —
за крамай «Глобус», там жылі

Каліндар

31 траўня 1950 г. у Чэхаславакіі пачаўся судовы працэс над лідэрамі апазыцыі, якія змагаліся супраць камуністычнай дыктатуры. Працэс ішоў вельмі хутка, літаральна за тыдзень чэхаславацкае правасуддзяство вынесла вэрдыкт: смяротнае пакараньне. Сярод пакараных была і жанчына, Мілада Гаракава, якая, нягледзячы на жорсткі прысуд, не адраклася сваіх поглядаў. Пакаранье съмерцю жанчыны шакавала чэхаславацкую грамадзкасць.

У 1900 г. 1 чэрвеня ў вёсцы Несцеравічы Ваўкавыскага павету нарадзіўся Міхась Забейда (Суміцкі). У 1918 г. ён скончыў Маладачансскую настаўніцкую сэмінарню, якая тады была эвакуяваная ў Смаленск, і магчыма стаў бы настаўнікам, але пляны прерэслюлі ваенны падзея. Сям'я Забейда была ў эвакуацыі ў Сібіры. З 1922 г. Міхась Забейда ў Харбіне, дзе ў 1929 г. скончыў татамішы ўніверсітэт. У тым жа годзе ён дэбютаваў у харбінскім тэатры ў опэры «Яўген Ангелін» партыяй Ленскага. І закруцілася музычнае кола: «Ля Скаля» (Мілян), Познань, Варшава. Пад час другой сусветнай вайны Міхась Забейда-Суміцкі жыў у Празе, дзе выступаў у Нацыянальным Тэатры, пэ-

рыядычна выїжджаючы на гастролі, у тым ліку і ў Беларусь. Забейда-Суміцкі быў улюблёным съпаваком беларускага ксяндза Адама Станкевіча. Вось што ўспамінае пра А. Станкевіча ксёндз Уладзіслаў Чарняўскі: «Расказвалі, як яго забіралі (НКВД — А.Г.), органы дазволілі яму ўваісці ў хату. Паславі пліту Забейда-Суміцкага, заспявала той, Станкевіч заплакаў і пайшоў». Суміцкі некалькі разоў дабіваўся магчымасці вярнуцца пасьля вайны ў БССР, але камуністы дазволу не далі.

У 1875 г. 3 чэрвеня памёр

французскі кампазытар Жорж Бізз, які здолеў за кароткае жыццё (37 гадоў) напісаць беззліч сымфоніяў, кантатаў, увертураў. Але сусветную славу Бізз прынеслі опэры, найбольш вядомая зь якіх — «Кармэн» паводле аповесці Мэрымэ. Опера Жоржа Бізз «Кармэн» на лібрэта Натальі Арсеньевай была адной з самых удалых пастановак Менскай опэры пад час апошняй нямецкай акупацыі. Барыс Рагула ў аўтабіографічнай кнізе «Жыццёў пад агнём» так апісвае сваё ўражаньне ад опэры: «Мы часта бывалі ў Менску ў опэры з Юзікам Сажычам. Незабытая ўражальна засталіся ў мяне ад опэры «Кармэн», якую я ўпершыню пачаў па-беларуску. Я назайжды палюбіў гэтую опэру... Словам, 1941—42 гады сталі залатым годам беларускай культуры. Каб нам яшчэ пару гадоў сапраўднай савоё, наш народ, наша нацыя хутка адрадзілася б і ўстала нароўні з іншымі свободні народамі народамі съвету». Пасьля вайны «Кармэн» па-беларуску больш ня ставілі. Яе съпявалі па-расейску, а цяпер — па-француску, на мове арыгіналу.

У 1875 г. 3 чэрвеня памёр

кай вайна скончылася паразай вольналюбівых бураў. Калі пад час вайны Поўначы і Поўдня ў Амэрыцы ўпершыню масава выкаристоўваліся міны, пад час першай сусветнай вайны быў апраўданы атрутны газы і танкі, дык англо-бурскай вайна «падаравала» чалавечству бясцепечныя лёзы «Жылёт» і канцэнтрацыйныя лягеры. 100 гадоў таму ў Паўднёвой Афрыцы брытанцамі з ініцыятывы вайскаводцы лорда Кічэнэра быў заснаваны першы канцлагер для ўтрымання ў ім сэпаратистаў-мяцежнікаў (так брытанская пропаганда называла бураў, што змагаліся за незалежнасць). Усіго ў паўднёваафриканскіх канцлагерах (своеасаблівых фільтрацыйных пунктах) утрымлівалася некалькі тысяч чалавек: пераважна даеци, жанчыны, старыя і параненые афрыканэры. 11 красавіка 1919 г. выйшла пастанова Прэзыдзіуму УПВК Савецкай Расіі «Аб лягерах пры мусовай працы», тым самым за канадаўчы афрамлялася існаванне савецкіх лягераў, якія ў некаторых раёнах ужо дзеянічалі з лета 1918 г. У пастанове ў прыватнасці, гаварылася: «Ува ўсіх губэрнскіх гарадах павінны быць адчыненыя лягеры прымусовай

працы, разьлічаныя на менш як на 300 чалавек кожны». У 1125 г. пад кіеўскім князем Уладзімерам Манамахам. У 1084 г. ён напаў на Менск, спаліў яго да ашчэнту, не пакінуўшы ні чалавека, ні скліні. Другі раз Менск быў спалены Манамахам у 1119 г. Калі 1575 г. нарадзіўся Аляксандар Юзаф Лісоўскі, вайсковы дзяяч Рэчы Паспалітай. Аляксандар Лісоўскі вядомы тым, што стварыў лёгкую нерэгулярную кавалерью, узброную шаблямі, рагацінамі, лукамі. Лісоўчыкі вызначаліся незвычайнай рухомасцю і бяздолянасцю і разам з тым нечуванай жорсткасцю і скваленасцю. Лісоўскі разам са сваім падначаленымі далаўчыўся да войска Ілжэдзімітрыя II Аляксандар Лісоўскі — у войску караля Жыгімонта Вазы, потым «лісоўнікі» у войску імпіратора Сірвітарнай Рымскай імпіріі Фердынанда III душылі часткі паўстанніе 1620 г., ваявалі супротив войскі Асманскай імпіріі. У 30-х г. XVII ст. войска «лісоўнікі» было распушчана.

Алег Гардзіенка

Гэта быў фрагмент дакументальнай кнігі, прысьвечанай падзеям 30 траўня 1999 г., падрыхтаванай Правабарончым Цэнтрам «Вісна» сумесна з арганізаційай башкую дзяцей, што загінулі — цэнтрам сацыяльнай дапамогі «Няміга-99».

Запісалі Паліна Сыцяпенек і Таціана Сынітко

*Гадавіна страшнае ка-
тасцрофы 30 траўня
ператвараецца ў
імгненне прауды для
нашае съядомасці.
Менск зноў на Нямізе.
Менск спрабуе чарговы
раз перажыць кашмар-
ныя падрабязнасьці і
пачуцьці — і справа тут
ня проста ў масавым
псыхалагічным рэфлек-
се. Насамрэч, беларускае
грамадства дагэтуль не
асэнсавала, не спасцігла
Нямігі: як гэта магло
здарыцца, чаму менаві-
та тут і цяпер і што
гэта значыць. Сярод мо-
ладзі «Няміга» ўвогуле
зрабілася паролем няў-
цяжнага болю: юнакі і
дзяўчыны, пачуўшы яе
імя, бездапаможна няме-
юць і губляюцца.*

Пакаленіне Нямігі

Так многа моладзі на вуліцах Менску, праста жах. Ходнік і транспарт, крамы і кавярні, паркі і кінатэатры запоўнены пакаленінем, народжаным у СССР. Іх нараджалі хучэй і паболей: будучы жыхары пры камунізме, кожнаму кватэру да 2000 году, дагнаць і пераганць Амэрыку. Апошні, застынны дэмографічны бум — каб пасыпець перад перабудовай, перад Чарнобылем, перад незалежнасцю. Наша роднае пакаленіне — тая самая моладзь, якая ўвесну 96-га выйшла на плошчы і адстаяла Беларусь, а сёньня масава хлынула ў недзяржаўныя сэктары; тая, якая голіць головы для сінега-даўскіх і эрэн'ешных брыгадаў, нікак не напішча піва і не перастане глушыць гарэлку. Пакаленіне блэсцэ, якое пачнуло колецца ў блату, спрабуе рабіць бабкі і марыць пра «Беларусь — у Эўропу», у сэнсе зваліць на Захад. Пакаленіне, якое табунамі блукае па вуліцах, разглядаецца ў пошуках відовішчаў, здрываецца ў задаволеным рогаце ѹ балдзею ад пачнатаў жыцця. І вось, пад час чарговага канцэрту, у даждж, гэты малады дужы натоўп, падпіты і ўзбуджаны, самы сок, ходу авальваецца ў падземны пераход — метро. І душыцы, душыцы сам сябе, у стогнах, сціснуты болем, душыцы сорак юных дзяўчын, і трынаццаць хлопчыцаў.

У эпіцэнтры зноў апынулася тыя ж, хто і на маніфэстациях 96-га, і ў Светлагорску, і ў БПСМ, і ў Маладым Фронце. Гэта адно пакаленіне — нашы, такія, як мы з табой. Тынэйджары эпохі незалежнасці, якія на заходніх вітрах ператвараліся з дзяцей у выпускнікоў, набіраліся сілаў з разбурэннем імперыі зла, якія ўпершыню пасыла застойнага ўдуща на сапраўднаму вольна марылі і так хацелі ў нешта верыць...

Спustoшаныя душы, поўныя свабоды — яны выбухаюць, як паветраныя шарыкі. Нямногі адчулі пад ногамі родную зямлю, нямногі ўбачылі па-над сабою Бога. Большасць не глядзела ані пад ногі, ані ў нябёсы. І, калі пачямнела, калі разгарнулася дымныя хмары і грункула навальніца — усе так і пайшли, натоўпам, подбегам, падштурхоўваючы адзін аднаго, рушылі масаю плачэу, шыяу і локці туды, дзе за прыскамі і патыліцамі ўжо чакаў глыбокі падземны пераход.

Удар у самае сэрца

У Менску няма месца глыбейшага. З глыбейшай, чым у Нямігі, гісторыяй, зь бездзанью археалагічных пластоў, з пагружэннем у самую старажытнасць. Нараджэнне гораду, славутае «Слова аб палку Ігараўым», дзядзінец, Менская брама. Нікні рынак, галоўная шматлюдная плошча ў Сярэднявеччы, жыхцё ўсёй. Рака Няміга ў паводку выходзіла з берагу, зьбираючы ўесь бруд, смецце і нечыстоты, і залівала цэляя кварталы з падваламі — брыдкая жыжка тхнула тут тыднямі. Нутро... І толькі падумаць, галоўныя храмы краі-

ПАРОЛЬ «НЯМІГА»

*Асьцярожна, дзіверы зачыняюща.
Наступная станцыя — Няміга.*

фота REX-PhotoMedia

ны навокал!

Калі экскаваторы пракладвалі каўшамі мэтро, быццам косыці, трушчылі пахаваныя векавыя бяровені, калі ўзварвалі кладку кляштара і вытрабалі з таемных падземных сховаў кнігі XVII стагодзіння, з каранямі выварочвалі страшныя мэнскія скарбы — Беларусь здрягалася. Гэта было спусташэнне чагосяць сяўятога — у гораду вымалі душу. Талакоўцы і Пазнякі голымі рукамі ішлі на бульдозэры, інтынктыўна супраціўлялася інтэлігенцыя, але катлаван агрэмаднае раны раскрапвалі, нягледзячы ні на што. Увесе немы боль, уся немасць гісторыі, уся глыбіня забыцця і абыякавасці ўвасобіліся ў мёртвай, чорнай, сырой труне станцыі, замураванай халодным каменем. Мёртвая немасць, мэтро Няміга.

Немае пакаленіне 30 траўня ня мела роднае мовы. Немае пакаленіне Нямігі ня ўмела каяцца і маліцца Богу. Немасць беларускае моладзі была невыносная. Даруйце мне, мае любяя, міленкі, дзяўчыты і хлопчыкі — але гэта прада: немае пакаленіне не магло пазбегнуць Нямігі.

Пад дажджом, ледзь стрымліваючы сябе з разъбегу, ледзь паспяваючы перабіраць сылізкія гранёныя прыступкі, дружна, моўчкі дрыжэлі ў біліся сотні юных сэрцаў. Глухое падзем'е паглына-

ла натоўп з шумам дыхання і ліючай вады. Нікто не пасльепіў войкнуць: начаканы збору кроку ўнізе, шчытавое загаджэнне ѹ імгненні п'янай бойка на самым падножжы перасмыкнулі першыя шэрагі адначасова, як падземны ўдар. І толькі тады апошні, здушаны крык, як выдых, як выбух душы ад удару ў саме сэрца, вымікнў з глыбіні і пачаў на падножчу ўсю немую яму. Страшнае спененне высынугата ўзнесяцкай лёгкіх паветра, жаночы віск і зблажэлія, да ванітўнага стогну, галасы... Позна. Заду ж чулі, напіралі, мкнулі да правалу, і ў куры падалі тыя, хто ўжо спыніца ня мог.

Няміга спарады гахнула грамадству проста ў сэрца. У самае трапляткове, гарачае і напружанае, у самае юнае і сакавітае, дзе буйна пульсует жыццё. Задайце — які быў моцны і шымлівы бодлі. Калі ўсе пачулі, калі толькі ўяўлі: шаснаццацігадовыя, ласкавыя і ўсъмешлівыя, дзяўчакі... Пятнаццацігадовыя хлопчыкі з жывымі вачымі... У агульнай магіле, сотні, са стогнамі цісніцу і душацца адзін аднаго. Паміраюць разам, у лічаныя хвіліны, ад удушша брацікі і сястрічкі, дачушки ѹ сыночкі, сяброўкі і каханыя — гэта было настолькі страшнае пранізліва, што проста выварочвалася душа.

Яны загінулі дзеля таго, каб мы на-

рэшце да дна жахнуліся. Каб дайшло да кожнага, чуш. Каб заняла ў грудзях у нас з табою. Ахвяра за наш грэх, нашу абыякавасць і немасць — маю, тваю, ягоную.

Рыданыне нябесаў

Ты спытаеш, чаму Бог не спыніў Нямігі.

Удыхні на поўныя грудзі. Господ дай нам свабоду. Вольная воля — галоўнае, чым Творца надзяліў чалавека, наша найвышэйшая дабраславенне і найялікавае пракляцце. Чалавек вольны выбраць. Ты можаш ішыці на мітынг ці на канцэрт «Манга-Манга», можаш проста слушаць музыку, а можаш піць да ўпаду піва, можаш займацца распустай і ляціца матам — а можаш стрымлівацца. Урашце, ты можаш верыць у Бога — ці як сабе хочаш: ізбягні прымушаць нікто на мае права ды й ня будзе. Але памятай адно: калі, піхаючы сабе падобных, ты пачынаеш адчучаць, як сыцкае і трушчыць цела, не дae пікнічнай адольнай сілай, калі дапінаеш, што ўсё, выйсціца няма, і ад страгу сымерці ціннее ўважае — гэта ўжо вынік выбару.

Гэта тое, што мы ўвесь час выбіралі. Гэта пекла, да якога мы набіхаліся паступова ѹ няўхільна, крок за крокам. Людзі душылі сябе самі — небу

заставалася толькі рыдаць па-над імі. Плач дажджу заўважаў навакольле. У падзем'і, у пакутлівых сутаргах, прыдушаныя аднагодкі, паміралі падткі.

Колькі разоў па дарозе на станцыю мэтро ўвачу блікавалі залатыя крыжы Свята-Духава Сабору! Але зыміргнулі — і ў пераход. Колькі разоў раптоўна, быццам нешта згадаўшы, мы спыніліся ў цэнтры гораду — зрываўся бой званоў на Катэдру! Але праз сэкунду зноў набіралі хаду. Колькі разоў падагтуль да водзіліся назіраць, як сыцімы першакурснікі-евангелісты на пляцформе самае Нямігі падхоплівали раннагалеткаў калія вагону. Ё-маё, ды ну вас...

30 траўня беларускі храмы глядзелі скрэз доўжду на правал Нямігі. Сыёзы і кроў сцяжалі па сценах.

Пакаянные Нямігі

Небяспечна пагружацца ў глыбіні Нямігі. Нельга ўвесь час рухацца ўніз, у пераход, у цэнтру. Адтоль тхне сымерця. Так, у прадоньне, асуджана пазіралі тыя, хто міжволні пасоўваўся ўніз 30 траўня, хто нават падумаць ня мог, каб спыніцца, і спаўзай, пакідаючы съяды пальцаў на столі. Зараз, разглядаючы надпісы, твары й адлюстраванні, людзі сыходзяць да самага змрочнага дна, зачынаючы ад няўчыннага стаку і стынцу. Ад прыцягненняні бездані точыца галава і ў думках толькі — няўжо... на воншта... а як жа так...

Азірнечэся. Падымеце вочы на лесьвіцу ў неба. Па прыступках Нямігі не сыходзіць трэба, а падыматаць угару. Так, каб з кожным крокам сяўятеля, каб прыбаўлялася паветра, каб кожны здынак і надпіс кікаў яшчэ вышэй, да вышыні. Падымайтесь. Гэта ня лёх і не закладванье ў магілу — гэта пад'ём угару. Пакутны, зыніслены, праз дурны напор і п'яны натоўп, скрэз боль — але гэта пад'ём. У жыццё: у горад, дзе ходзяць людзі і дзе так многа моладзі.

На сценах Нямігі — тут Саша, тут Іра, там Лена... Але паўсяль — крыжы і абрэзкі. Імя Хрыста, пакаянныя слова. Усё проста: лесьвіца ў неба на 40 прыступак — гэта ўваскрасенне з мёртвых. Божая вічнасць. Яшчэ раз, не апускайце вочы перад Нямігай. Падымайтесь.

Ня ведаю, як каму — мне моладзь Нямігі на вуліцах трапляеца ўвесь час. Бледныя твары зь ценем удушы, з вачымі, якія нічога не выражают — таёк ўражанне, што ўсе яны толькі чакаюць дажджу на канцэрце. Бывае цяжка казаць гэта адурзлым ад працы ці п'янім, зынісленым сумятнёй ці атупелым ад ежы, але я згадваю здымкі трупаў, зваленых упокат на моргах, і прашу: мае мілія, калі ласка, не памірайце. Ни траба ў правал Нямігі. Пастарайцеся ачомацца, удыхніць паветра, узьняць вочы да Бога — паверыць і палюбіць.

Год мінү. Дзяржава, колькі ёсьць сілаў, забываеца пра «п'яцідзесяць трэбуць». Апазыцыя выдае книгу. Хто вінават? Шукаюць. Мала каму хочацца прызнавацца, што самі асабісты кожны. І вось Няміга, 30 траўня 2000 году: съведкі ды сваякі, ды яшчэ тыя, каму гэта сапраўды ў сэрца трапіла. Маўчым.

Зноўку немасць. Няма словаў. Няма пакаяння. На сцянах пад Новы год на Каstryчніцкай плошчы душыліся зноўку: білі бутэлькі. Усім народам пёрлі ў падзем'е і ўжо пачыналі зьдзічэла вішчы дзяўчыты... Нема. Адзіны выбар: альбо ў нас наперадзе пакаянне, альбо чаргавае падзярмельне і яшчэ болей болю.

Госпадзе, калі ласка, даруй нам нашу абыякавасць, няўважлівасць і майчаныне! Даруй нявер'е і грабства граху, даруй бясцілую злосць! Ачысьціцы целы нашыя, асьвятлі розумы нашыя, успамяняни душы — і хай спойніца ў нашай краіне воля Твоя! Хай будзе любоў Твоя, і азорыца неба ласкай Твай.

Пакуль такі пароль для нямногіх. Для тых, хто прымае Хрыста і любіць сваю краіну. Тых, каму баліць на толькі раз на год і хто ня можа далей назіраць, як жыўцом прападае, гіне, душыцца наша моладзь. Пароль Нямігі адчыніе сутарэнні сэнсіяншніе Беларусь і глыбіні пекла, адмікае вушы тым, хто ня чуе, і вядзе па прыступках угару. Прислухайцесь, яго штодня пайтараюць стакроць для кожнага.

Асьцярожна, дзіверы зачыняюца. Наступная станцыя — НЯМІГА.

Павал Севярынец

ВЯСКОВЫ ЛІРНІК

НАВАСПАСК

Наш самаход мэлянхалічна пранізаў ёдкае празрыстае паветра, звыкла съпяшаючыся ладнаю вузкай шашою, гэтым разам са Смургоняй у Крэва. Бялявая прыдарожная шыльда з назовам вёскі мільтанула праваруч ды, напэўна, забылася б праз колькі хвіляў, але... Самаход збочыў і спыніўся. Сьціх рухавік, мы выйшлі. Далёка ля кругавіду грувасціліся цяжкія шэрыя хмары, халоднае сонейка раз-праз хавалася жаўтлява смугой. Ад першага кроку сэрца ахінулася дзівосным непаразумелым пачуваньнем, маўклівай таямнічай атмасфэрой незнаёмана селішча.

Сыцілыя хаціны ды хляўкі цягнуліся шчыльным падвойным ланцугоем, заціснутыя паміж пляскатым насыпам шашы ды стромкім схілам грывастага ўзгорку. Але вочы міжволі паднімаліся вышэй. Над шэрымі дахамі буданоў ды жоўтымі паляніцамі дроваў, над шурптымі латкамі ральлі ды пахіленымі размаітымі платамі, нібы падвшаны ў паветры, навісалі зьнявечаныя часам, густа чырвоныя муры колішніяе бажніцы. Гады не захавалі ані звонку, ані знутры хація якое архітэктурнае драбязы. Няроўныя, нібы выскубаныя, съцены зьмярцьвела ў тужліва паглядалі проста ў неба. На нейкі момент іхны шчарбаты прастакутнік падаўся агромністым спарахнелым шкілетам невядомае дагістарычнае жывёліны. Вірлівая плынь часу зьнішчыла даўнейшую сакавітую вычварнасць, засталася адно маўклівай нерухомая веліч ма-

Андрэй Захаранка

гутнага сівога барока...

Наваспак ляжаў, быццам у нейкім містычным здранцьвенні. Ім дыхалі пустыя, бы вымерлыя двары, яно чулася ў шартаньні халоднага празрыстага ветру, яго прамаўлялі паблякляя ручнікі на драўляным васьміканцовым крыжы пасярод каменай скрыні падмурку колішніе царквы, што прытулілася ўсяго кроках у трываліці ад стараветнага барочнага касьцёла. Чырвоныя касьцельныя муры над шэрым пляцам царкоўнага фундамэнту ўяўляліся сівым шчарбатым дзедам, што схіліўся над самотнаю магілай маладзеўшага жонкі...

Адзінным чалавекам, якога мы ўсё ж стрэлі, была клапатлівая паджылая цётка, што раптоўна ўзвікла немаведама адкуль. Яна сказала, што касьцёл дужа стары ды разбураны яшчэ за царом, напэўна, у першую ўсясьветную. За саветамі людзі самі разбралі яго на цэглу, а зараз робяць у ягоных ацалелых пакойчыках загарадкі для цялятая. Сказала яй зьбегла...

Дэльце тлустыя белыя гусі падзорна высуналі з хлеўчыка свае дзюбатыя галовы ды зноў зьніклі ў цемры. Чорны, як смоль, сабака, што спаў на высокім стозе съежага сена, узняў галаву ды бязгучна забрахай. У гонкай цішыні было толькі відаць, як мерна адкрываецца ягоная пашча. На схіле ля самага падножжа мураванае бажніцы крывавымі кроплямі гарэла шыпшина... Наваспак.

Андрэй Захаранка

Дыскаграфія

«ТАНЕЦЬ ДУШ». Юлія Лорд. (р) 1998.

Юлія Лорд — гэткая тэхнадзяўчына, якая съпявае гэткія ж тэхна-песенькі, падобныя да кіслых дзічак, напоўненыя сэмпламі ды іншымі штучнымі канструкцыямі ды прыдумкамі. Зразумела, што ў такай стылістыцы мэлёдыйныя заўсёды няшмат, і спін. Лорд тут не вынятак, бо асноўная прыкмета яе песень — гэткі псыхадэлік выключна для дыскатэк. Са сцэны опэры, прынамсі, такое не прагучыць, ды дома слухаць «Танець душ» мала каму пазычыши. Модная музичка, аднастайная, выключна для мэлодыкі, хто над сэнсам жыцця задумвацца пакуль або яшчэ ня хоча, або ўжо ня можа. Таго, хто шукае ў музыцы найперш музыку, гэты альбом не зацікавіць.

«А ВЖЕ РІЗДВО». Група «Дівні». (р) 1998.

Вельмі нязвыклая праграма! Па-першое, яна складаецца з выключна калядных мэлёдыйў. Па-другое, усе яны — аўтарскія, прычым з большага напісаныя ўдаельнікамі гэтага мужчынскага квартэту да вясёлых калядных съявятаў. Далей — проза жыцця і прафесіі рэцэнзента. Творы тыя, на жаль, малавыразныя, а часам дык проста нікія. Да таго ж гэты альбом шмат у чым «гасці» даўнюю легенду пра нязвыклыя съп'еўнай здольнасці украінцаў. Съпявае група «Дівні» прости на дзіва слаба. Бадай, найбольш расчараўаныне сярод усяго, што паслухаў з украінскай музыкі за апошні час, хоць задума вельмі неблагая. Не атрымалася.

«ПТАХИ». Група «Скрябін». (р) 1996.

З трох касэтаў групы, што трапіліся мне, гэтая — найбольш даўняя. Проці пазынейшых альбомаў тут музика яшчэ досыць простая, без электронных выкрунтасаў і мудрагелістых гукавых эфектаў. Украінскі варыянт *Depeche Mode*. З той рэзініцай, што з часоў «новых рамантыкаў» у Эўропе мінула значна больш гадоў, чым, здаецца, па Украіне. Выклада прыкмета «Скрябіна» — наяўнасць у адной праграме некалькіх міксав адных песен. З тых, што маюцца тут, найбольш прывабіў мікс песені «Змучений» пад назваю «Пиво як вода». Дыйт, бадай, дзеялі тэмы.

«ТАНЕЦЬ ПИНГВІНА». Група «Скрябін». (р) 1998.

З часоў праграмы «Птахі» склад групы паменшыўся на чвэрць: «Скрябіна» пакінуў Саня «Скрябіа» Скрябін — мусі быць, яе заснавальнік. Але на зьмену ў гучаныні групы паўплываў, безумоўна, яшчэ толькі гэты факт, але ў час. На гэтым альбоме зноў шмат міксав (той жа песеньі «Змучений», напрыклад), але музыкі засталіся верныя абраянай некалі стылістыцы: гукавыя эфекты ўсё больш заступаюць сабой мэлядышчную аснову песен. Тут з'явяртаюць увагу кампазыцыя «Най буда дощ» (*piano remix*) і ўласна загадоўнае песьня, зробленая і, галоўнае, напісаная прости ўдала. Разам з тым я думаю, што яна стваралася ў разыўку на найбольш пінгвіннае радыё Менску: каб тое радыё заўсёды было на ўзоруні тae песні...

«ХРОБАК». Група «Скрябін». (р) 1999.

Дызайн альбомаў групы «Скрябін» нашмат больш арыгінальны, чым уласна музыка. Тут

СУЧАСНЫ ЎКРАЇНСКІ РОК-Н-РОЛ-2

Толькі мы напісалі пра сучасны ўкраінскі рок-н-рол, як у Менск завіталі «Океан Ельзи» і «Волі Відоплясова». Прыхалы, і ўсё пахляцьку съпяваюць. І добра съпяваюць! Можа зноў чаго наварожым?

Колькі кароткіх рэцэнзій на касэты з напісанімі ўкраінскіх груп і салістоў, выдадзеныя ў розныя гады, дапамогуць, спадзяемся, больш арыентавацца, хто ёсьць хто ў тamtэйшым рок-н-роле. Калі хто хоча нешта з гэтага купіць, тэлефонуйце (017) 249-08-88 (Віталь Супрановіч) або пішице а/с 5, Менск, 220085.

часам пра гукавыя эфекты асноўы песен наагул не чутно, тэксты, як і раней, можна адначасова ахрысьці і як філязофію, і як прафанацыю. Выдатна разумею, што прыхільнікі ў такіх групах ніколі не бракуе, і тое натуральна. Я ж належу да тых, хто лепш любіць слухаць музыку, якую робяць музыканты, а не кампьютары, у аснове якой мэлодыя, а я ня голы, хоць і расквечаны, рytм. Такую прадукцыю мне асабіста слухаць сумна. Адно што траба нязлым словам згадаць песьніку «Ня трэба».

«ЗНОВУ ЛЮБЛЮ». Марія Бурмака. (р) 1998.

Марыя — такая маладзенькая, прыгожанка дзяўчына, якая шчэ ў съпявае. Відаць, мала ёя усяго таго, што яна ў так мае. На першым баку касэты песьні з большага нейкія такія... ня надта запамінальныя. Но таму, што тут была паставлена мэта дасягнучыць нейкага там... расейскага... можа, эўрапейскага ўзору — ня ведаю. Другі бок значна цікавейшы: тут прости Марыя выразна ўяўляе бок стылісткі а ля фольк, што пайшло ёй на карысць. Удалыя песьні «Тиха вода, рання роса», «Проліата стрілою». От каб увесе альбом быў зроблены так, як ягоны другі бок! Тут бы Марыя Бурмака тады і Расею... і Эўропу... ззаду пакінула б.

«ПІКАРДІЙСКА ТЕРЦІЯ». (р) 1996.

Мяркуючы па тым, як неахайна выдадзены альбом, і па адсутнасці назвы, гэта, калі не пірацкая копія, дык дэбют «Тэрцыя» ў гуказапісу. Напісаць тут можна шмат. Найперш я доўга ламаў галаву, што азначае скрачэнне УНП. Здагадаўся: украінская народная песьня. Але абурыўся: «Туман ярам» (*«За туманам»*) ці «Горіла сосна» (*«Гарэла сосна»*) — гэта ня толькі УНП, прабачце, але яшчэ ІАНП! Дарачы, аранжаваныне другой УНП вельмі ўдалае. Але на фоне таго, як съпяваюць УНП хлопцы з кіеўскага «Мэн саўнд»-у, «Тэрцыя», на жаль, блякнене. Адзін бок касэты — пераважна папуляр, не без знаходак. Так, у песьні «Богдан» вынаходліва ўжываюцца цытаты з *Queen*. Другі бок — амаль адны тыя самыя УНП. Запіс няроўны, здаецца, зроблены на канцэрце, а, каб пачынаць яго ў студыі, грыўнай, відаць, забракла.

«ВУЛКАНІЗАЦІЯ». Група «Іжак». (р) 1998.

Не, і ў беларускай (так званай — агаваруся!) папулярнай музыцы я час ад часу сустракаў нешта такое — амёбнае па стылістыцы: гукавыя эфекты ўсё больш заступаюць сабой мэлядышчную аснову песен. Тут з'явяртаюць увагу кампазыцыя «Най буда дощ» (*piano remix*) і ўласна загадоўнае песьня, зробленая і, галоўнае, напісаная прости ўдала. Разам з тым я думаю, што яна стваралася ў разыўку на найбольш пінгвіннае радыё Менску: каб тое радыё заўсёды было на ўзоруні тae песні...

таеца толькі спадзяваца, што я да татальнай «вулканізацыі» не дажыву. Музычны «Бум-Бамліт», толькі замік тазіка — інструменты. З большага ўдарны.

«ЛІВІВСКІ СТЬОБ». Віка. (р) ?

Люблю такое. Нічога надуманаага, а ўсё так, як і адчуваеш у гэты момант. Вясёлы альбом, выдадзены, як падказвае інтуіцыя, недзе гады два-тры таму. Віка мае моцны голас і добра ўмее ім карыстацца. Што да сцёбу, дык ён сапраўды прысутнічае як у музыцы, так і ў тэкстах. Нешта такое рок-н-рольна-агульнае з братамі Гадзюкінімі, толькі што тут на першым пляне — жаночы голас. У песьнях часам панамяшана шмат (элементы панку, рэпу і г.д.), але яны ўспрымаюцца лёгка і прыносяць часам нават шчырае задавальненіне. На другім баку касэты напісаны колькі рок-н-рольных стандартоў, аўтарамі музыкі якіх съціпла названыя нейкія *Golden Oldest*. Гэта, зразумела, каб съвет капиталу бяз аўтарскіх застасці...

«ТИША І ГРІМ». Сестры Тельнюк. (р) 1998.

Пры ўсім жаданыні, нават зважаючы на прывабны выгляд сястрычак Лесі ды Галіны, не магу аднесці гэты альбом да этапных. Тут запісаны лірyczныя ды філязофіскія творы пра раздыму, пра родную прыроду, месца чалавека ў ёй. Затое плюс: съпяваючы пра раздым сёстры без таго ілжэпратычнага надрыву, на які пакутуюць многія насы ды ўкраінскія змагары за съветскую нацыянальную будучыню. Яны, адчуваеца, артысткі, а не агітатаркі. Тут табе можа быць, як у песьні «Мінае час», і аранжаваныне ў джазавай стылістыцы са «смачным» сола на флюгельгорні.

«КЛУБ ШАНУВАЛЬНИКІВ ЧАО». (р) 1996.

Гарбату люблю. А вось лячыцца музыкай з клубу аматараў гарбаты... Месцамі гэта даскаткова цікавая творчасць, што грунтуюцца, без сумнёву, на дасягненіях сусъветнага нью-эйджку. Што сама сабою цешыць: хто ў нашай Беларусі такой музыкай здаймаецца? Не згадаеш! А тут цэлью клуб! Уся музыка пабудаваная на спакойных, засяроджана-мэлядышчных тэмах з ужываньнем шматлікіх, як і належыць жанру, гукавых эфектаў натуральнага паходжання — грымотаў наўальніцы, шэпту дажджу, пошуму ветру. Трымаючысці ў асноўным такой вось лагоды, музыканты КШЧ часам выхадзяць і на рокавую стылістыку. Галоўныя недахол праграмы — палкае жаданыне аматараў гарбаты сказаць ўсё адразу: часам кампазыцыі прости перасычаныя тым, чаго магло і ня быць. Хахлянты слухач

27 траўня спойнілася 100 гадоў з дня нараджэння ўладзімера Жылкі. Ягоны лёс, кароткае жыцьцё і вершы дазвалі ўбачыць у Жылку праудзівага спадкаемцу Максіма Багдановіча. Хіба што ў Багдановічавым жыцьці болей расейскіх адрасоў, а ў Жылкавым ёсьць яшчэ і Прага, вучоба ў Карлавым універсітэце. Прауда, памёр Жылка ўсё ж у Расеі, куды быў сасланы за свае перакананыні, — у далёкім горадзе Ўржуме, дзе пакуль што не ступала нога даследнікаў ягонае творчасці. Адно вядома, што там захаваліся магіла паэта і дом, у якім ён жыў. Не ўдалося дабраца да Ўржуму і аўтарам «Нашае Нівы». Сяргей Харэўскі шукаў Жылку ў шуфлядзе ўласнага пісмовага стала — там мусілі захоўвацца фотаздымкі некалі забароненых заходнебеларускіх выданняў зь вершамі паэта. А Зыміцер Бартосік з'езьдзіў на радзіму Жылкі — у вёску Макашы пад Нясвіжам.

ханае, цябе заліе крывіцкі рух! Ад гэткіх словаў у мене, напрыканцы 80-х, дух займала! Сярод безълічіх віленскіх вершаў цяжка знайсці нешта ўровень гэтаму. Па экспрэсійнасці ў фундамэнтальнай насыці. У пазіі пра Менск гэткай экспрэсіі не было. Яна была непатрэбнаю. Менск даўно ўжо быў заліты, ці то тым самым рухам, ці то чымосьці іншым.

Падхапішы Луцкевічаву мэтафару пра Вільню як Межку, а Менск як Мэдыну, Жылка гукаў да паходу. У гэтай мэтафары ёсьць яшчэ адзін неабходны персанаж — постачальц Пракара. Яго прагнаўкінуся разгледзець паэт:

Між тых, хто ўцяклі да Мэдыны,

Ці бачыш, ці бачыш яго?

Пракар не прыйшоў. Але пазіта працтва, як і працтва Луцкевіча, засталося. За тыя гады, што прамінулі, нішто не замяніла беларусам Вільні. И нішто не адменіць тых працтваў.

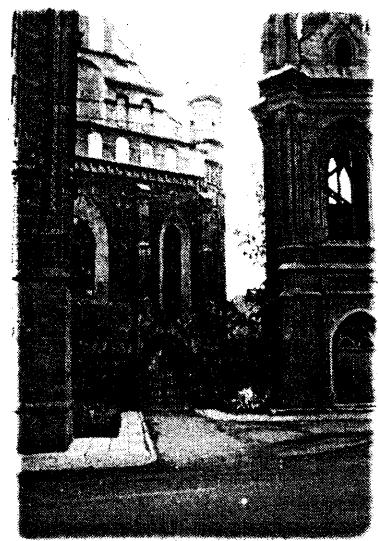
Так ці інакш, менавіта з тых фотаздымкаў «Студэнцкая Думка», ад пазіі Жылкі, я сам атрымаў, байдай найболышы зарад таго, што завецца беларушчынай. Эз яе не сканчальна вераю ў прышэсце нашае ў крывіцкую Мекку. Днямі шукаў-шукаў тых здымкаў, гэтак і не знайшоў. Зрэшты, я ведаю тыя вершы на памяць.

КРЫВІЦКАЯ МЭККА ПАЭТА

Сяргей ХАРЭЎСКІ

Мы з прыяцелем друкавалі фотаздымкі, шчыльна зачыніўшыся ў ванным пакоі. У сувязі чырвонае лямы ўсе рухі здаваліся запаволенымі ў значымі, нібы ў кіно. Мы рабілі здымкі старонак колішняга віленскага часопіса «Студэнцкая Думка», 25-ты год. Напрыканцы савецкіх часоў багата нязнанай нам, маладзёнам, літа-

ратуры даводзілася ўзнаўляць менавіта гэткім спосабам — з фотастужак, адзінных то ў спэцсюках, то ў нейкіх прыватных зборах.

Пакрысе ў растворы праяўляліся літары. І ў чырвонах промінях з'явіўся верш.

*Калі сабры нас губдзяць згубаю
І ворагі прарочаць скон,
Тады к Табе, о Вільня любая,
прыводзяць згадкі у палон...*

Гэта быў верш Уладзімера Жылкі. Я мала ведаў тады пра Жылку, мала пра беларускую Вільню. Але гэтыя вершы адразу западалі ў душу ў лягакі дакладна там, дзе ў мусіл быць. Разглядаючы падсохлыя ўжо, крыху карабаты здымкі ў дзённым сувітле, хацелаася зноў і зноў чытаць менавіта Жылкаву пазію. У ёй паўстаўала цалкам экзатычнае, неверагодна прыгожае места: «...і маліцьвенна ўзносіць готыка да неба тонкія шпілі». А з другога боку — места сваё, роднае, наша. У гэтых двух вершах пра Вільню — цэлая галіктыка. Нязьведаная, нявычутая, непрадуманая мною. І зусім дзіўна гучала у савецкі час радок: «У жыдоўскім гета — дробязь, клопаты; і аб Сыёне сны ў туман». Калі мне,

нарэшце, давялося самому пацёгаци па Вільні як сълед, дык першыя ж радкі, якія прыйшлі на памяць калія касцёла Святой Ганны, былі Жылкавы:

*Святая Ганна — сълпей,
напеўнасцю
Салодка ўзрушана ўсягды;
А поруч зь бізантыйскай
пэўнасцю
Царква прысела ля вады.*

Той, хто ведае віленскую тапаграфію, згодзіца са мною, што лепш і дакладней не апішаш гэтага кутка над рэчкай Вялейкай. Літаральна ў чатырох радкох усё і сказана. Усё і дасоль на тых са-

знакамітага земляка — у 1902-м.

— Он з тысячі дзеяцьсостага году. Я з тысячі дзеяцьсостага году. Аец яго хрысьціў міня. А аец яго родам з-пад Слуцку. А он у нашай дзяярэні... пры царызме былі манаполькі созадні... Вы гэтага ўжо ня помніце...

І он пры Польшчы быў у Вільнюсе рэдактарам газэты «Звязда». Гэты Жылка рэдактарам быў. Патом яго пры... ня буду гаварыць, пры дыктатары, проста скажу... Пасколіку я панімаю, што скажаць...

Да мне пакрысе пачынала даходзіць, што перад мною бяз двух гадоў аднагодак адыходзічага веку. Але ўсвядоміць гэта цалкам на цвярозу маю галаву было цяжкавата. Тым больш, што дзядуля, як я зразумеў, толькі пачынаў хмялець.

«Нікалай, брацішка ты мой, мне на нада занімацица балталогіяй. Ты знаеш пра Жылку словы? Гавары! Нада гаварыць то, што знаеш пра чалавека. А балталогіяй я вавек не занімаўся! Я должен гаварыць прауду. Чэсна і благародна! Слоньня, можа быць, адна мінuta, і канец мае жызнь. Мне ўжэ дзевяноста восем лет. Так ілі ня так? Дай мне скажаць, а ты патом будзеши гаварыць! Сядзі! Цябе памішаі гэтыя пляц-дзясят грам? Мне сколькі была, столькі я ня не дапіў. Я не скажу, што я не ўпартрабляю... Далі яму пяць лет цюрэмнага заключэнія. За што, я не могу вам атвеціць. Патом он папаў у Прагу. Прага вы знаеце, чыяя сталіца... Как он умер, какая яго пасльеднняя судзьба пасыціла, я не могу вам скажаць. Патрыют быў родзіны. I ві-

ста отдыха далі яму пяць лет цюмы. Вот как! Жылі ані небагата. Памятнік яму ў нашай дзяярэні пастаўлены два-тры гады таму. (Скруць плач) Жаль мне яго! Жаль мне яго! Жаль мне яго!

Стары Абрамовіч закурыў «Прыму» і зашоўся такімі рыданнямі, быццам пахаваў сямага блізкага сябра. На днях. Зрэшты, з вышыні дзевяноста васьмі гадоў, напэўна, любая перажытая эпоха бачыцца, як нешта зусім нядайне.

Я на стаў болей турбаваць старых людзей, пакінуўшы іх даўней распісваць сваю пляшку. Ня цяжка нават уявіць, як гэтая троіца п'е на працягу стагоддзя. Ад самага нараджэння. За пыльным вакном зміняюцца рэжымы і ўлады. Па дарозе на Ішкальдзіца праходзяцца арміі ў самых разнастайных уніформах. Радыё балбоча на розных мовах. А тут усё той жа стол. Усё той жа самага. І ўсё тыя ж тосты за здароўе ў доўгасць жыцьця! Там Расейская Імперыя і Рэч Паспалітая, Трэці Рэйх і СССР! І як тут не дапіца да беларускай незалежнасці!

Уявіць за гэтым сталом Жылку я ня здолеў. Ня тош што ў якой віленскай кавярні ці на праскай вуліцы. Адкуль, зрэшты, малады, невылечна хворы і незвычайна таленавіты чалавек вырашыў ехаць у чырвону Менск. Абміняць жыцтва ў Чэхіі на савецкі пашпарт сталінскага ўзору. Які неразумны ўчынак з сёняшніага гледзішча. Калі ўсё часцей мяняюцца пашпарты незалежнай Беларусі ў адваротным накірунку.

РАДЗІМА, МАКАШЫ

Зыміцер БАРТОСІК

Удзячна гэта справа — знаёміца з паэтам завочна. Не тады, калі бярэш кніжку з гучным прозвішчам аўтара, а тады, калі даведаўсясѧ пра аўтарства ўпадабанага твору праз нейкі час. Менавіта такое знаёмства абылося ў мяне з творчасцю ўладзімера Жылкі. У пачатку дзеяўністых я пачаў слухаць беларуское. Слухаў ўсё запар — ад афіцыйнай эстрады да падпольнага року. Але найбольшае задавальненіне прыносаў перазапісаная дзясяткі разоў аўтарская песеньня. І неяк прывязалася да душы адна прыгожая песенька Вольгі Цярэшчанкі — «Шлях да Бога». Я доўга яе напіваў, міжволні вывучыўшы напамяць. Як высьветлілася, я вывучыў верш Уладзімера Жылкі.

Напіваючы гэту песеньню, я ехай у вёску Макашы, дзе стаў гадоў тату нарадзіўся паэт. Ехай па баналям сюжэт «да сотых угодкаў» Уладзімера Жылкі. Я не спадзяўся знаісьць людзей, якія маглі памятаць равесніка стаўгодаў, што пакінуў родную вёску ў чатыраццатым годзе. Адно думаў пабачыць дом, дзе паэт нарадзіўся і, магчыма, запытацца ў татмэйшых дзяцей — ці кажа ім нешта гэтае прозвішча — Жылка. Тым больш моцным было маё ўражанье.

Знаісьці Макашы як так про-

ста. Я нават думаў, што ў такіх вёсцы засталіся якія тры двары. Насамрэч паміж прыгожым лесам і рэчкай ўшой раскінулася даволі вялікае сяло. Старыя драўляныя дамкі перамяжоўваюцца з дыхтоўнымі мураванкамі. Сумным сымбалем прамінулага стагоддзя глядзіцца руіны калгаснага мэхдвара з іржаўмі шкілетамі камбайнаў. Некалькі вузкіх вулачак збягаюцца да небалой паляны. На ўзгорку разьлегліся вясковыя могілкі, а ў самым цэнтры гэтай залёной плошчы — ахайна абароджаная пляцоўка зь невялічкім помнікам. На мармуровай пліце выгравіраваны знаёмы партрэт. Надпіс паведамляе, што тут, у вёсцы Макашы, нарадзіўся «беларускі савецкі паэт Уладзімер Жылка».

Пакуль я вывучаў помнік, да мяне падышла сямейная пара. Ён, трыццацігадовы алькаголік у бруднай цяльняшыцы і з дурацкай усмешкай на малінавым твары, яна, пачынаючы ўвядзяць кабета, з круху хітратвам позіркам. На руках у ёй — замурзанае трохгадовае дзяячо. «А Вы дзедам інцырасуецеся?» — запытала кабета. «Як Вы яго назвалі?» — перапытала я. «Ну, гэтым, Жылко, пісцялем». Далей майі асьветаю заняўся муж. Ён паведаміў мною, што гэты Жылко «напісаў нейкі вершык, за што яго пасадзілі ў Сібір». А дом паэта,

КНІГА ПАМЯЦІ

Трагедия на Немиге / Аўтары літаратурнага праекту П.Сыцепаненка, Т.Равяка. — Вільня: Gudu galijos dtagija, 2000. — 608 с. — Наклад 1200 ас. ISBN 9955-437-03-0

Роўна год таму ў Менску здарылася трагедыя, што пасля доўга тримала ў вусцішы ўсю сталіцу. На прыступках станцыі мэтро «Няміга» трагічна загінула 53 чалавекі. Адной з прыступак да праўды аб трагедыі на Нямізе сталася кніга «Трагедия на Немиге», выдадзеная супольна Цэнтрам абароны правоў чалавека «Вясна» і Цэнтрам сацыяльнай дапамогі «Няміга-99» з удзелам Цэнтра «Прававая дапамога насељніству». Прэзентация гэтага тому ў цвёрдай вокладцы з фотаздымкамі й грунтоўнымі матар'яламі пра ахвяр трагедыі адбылася 24 траўня ў памяшканыні Літаратурнага музею Максіма Багдановіча.

Аўтары-складальнікі кнігі Паліна Сыцепаненка й Тацяна Равяка асноўным прынцыпам

свае працы бачылі аптытанье толькі тых людзей, якія мелі дачыненьне да трагедыі. У кнізе ніяма эмасційных ацнік, большую частку матар'ялаў складаюць нарысы бацькоў. Гэтым сама тлумачыца зъяншэніне разьдзелу пра съведак трагедыі, бо ў першыя дні было запісаны шмат аповедаў, бальшыня з якіх, як высьветлілася, былі прыдумкамі. Аўтары плянуюць падрыхтаваць новае выданье кнігі з успамінамі мэдыкаў і міліцыянаў.

Віктар Мухін

СШЫТКІ МІХАІЛА ЛАПЦЕВА

З маскоўскім паэтам Міхailам Лапцевым я пазнаёміўся праз публікацыю ў газэце расейскай контракультуры «Гуманітарны Фонд». Міхайл пісаў пра нейкія ўласныя тэарэтычныя вынаходніцтвы (ці то нэаклізізм, ці то нэаймажынізм) і прасіў ахвочных выказацца адносна ягоных спрабаў заманіфеставаць пастычную плыню. Я напісаў свае меркаваныні. Гэта было ў другой палове 1994 году. Міхайл неўзабаве адказаў. На жаль, у сваім вялікім неўпарадкаваным архіве я ніяк не магу знайсці таго ліста. Мне помніцца, гэта досьць стандартны прыватны ліст, без тэарэтычных разважаньняў і мудроных рэфлексій. Сыцісла пра літаратурныя наўіны, кнігі і пляны. Прычым ніякіх скаргай на жыцьцё. Адзінае, пра што апавядалася з сумам і ціхім болем, тычылася расейскага літаратурнага працэсу, які няўхільна маргіналізуецца і абліскіруе аеца. Міхайл падзякаваў за дасланы мой зборнік «Развітанніе з Танталам» і абязцаў пераслаць свой... калі нехта зайдзе і аднясе кнігу на пошту. Пазней я даведаўся (ад іншых людзей), што Лапцеў быў страшнна хворы на нейкую бязылітасную хваробу, якая штохвіліны пасылядоўна выпручвала яго нае цела. Прычым на гэтую ж хваробу пакутавала і маци Лапцева, якая ўжо ўвогуле не падымалася з ложкі. Два чалавекі ў халоднай маскоўскай кватэры марудна, пакутліва паміралі. Часам бяз лекаў і ежы.

Сваю кнігу Міхайл, як і абязцаў, хутка даслаў — «Корни огня. Стихи 1987—1994 годов», Издацельская квартіра Андрея Белашкіна, Серыя «Классика XXI века».

На тытуле зрабіў цёплы надпіс: «Уважаемому Алесю, с пожеланием, чтоб у него на каждом аркуше проявлялась объективная истина поэзии, её как бы симпатические чернила. 14/X-94». У кнізе была незвычайная паззія, якая мне чамусыці нагадвала расейскую футуристичную эксперименты пачатку ХХ стагодзьдзя. Праўда, сёння я яе хутчэй параўнаў бы з «мадэрнізаваным» Бродзкім. Вершы шыльныя, метафоричныя, асачытыўныя.

Праз нейкі час я зноў атрымаў бандэролю ад Лапцева. У ёй былі два тоўстыя вучнёўскія сышткі, поўныя вершаў. Міхайл паведамляў, што дасылае іх мне на азnamяленне, маўляў, гэта адзіны асобнік і я мушу абыходзіцца з рукапісамі акуратна. Вершы былі незвычайныя і значна «съпляйшыя» за тыя, якія ведаў па зборніку. Што зь імі я павінен быў зрабіць? Прачытаўши і напісаўшы аб сваіх уражаньнях, я пераслаў сышткі назад у Москву.

Праз год ад Руслана Элініна, заснавальніка сэрыі «Классика ХХI века», я даведаўся пра

НАВІНЫ

Угодкі

У Чырвоным касцёле праўшоў дабрачынны канцэрт, прысвечаны гадавіне трагедыі на Нямізе. Капэла імя Шырмы і сымфонічны аркестар Беларускага радыё выканалі перад бацькамі загінулых на Нямізе дзяцей «Рэквіем». Моцарт. Праваабарончы цэнтар «Вясна» пасля жалобнага канцэрту прадставіў слухачам кнігу успамінай пра ахвяраў Няміге. Аформіў кнігу Адам Глебус.

Чарнобыльская мадонна

У нямецкім горадзе Нінбургу адчыніўся помнік «Чарнобыльская мадонна». Створы манумент на грошы мясцовых мэцэнатаў віцебскіх скульптараў Іван Казак, аўтар помніка Марку Шагалу ў Віцебску.

Пушкін невыязны

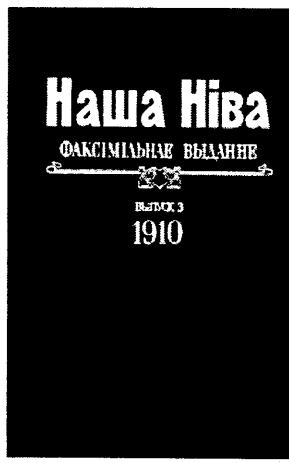
Улады не дазволілі Алесю Пушкіну ўзяць удзел у выставе сучаснага мастацства ў варшаўскім Замку Ўяздоўскім, куды ён быў запрошаны з пэрформанс «Фэнікс Беларусі». У Варшаве Пушкін меркаваў падпліці сябе на пару сэкундаў, а потым, прыдущаны расейскім сцягам і зібіты байцамі РНЕ, ператварыцца ў ўбесплотную здань. Гэты ж пэрформанс Алесь з'біраўся паказаць на нядынай выставе суполкі «Пагоня», але кіраўніцтва суполкі не дало яму дазволу на гэта. Старшы інспектар папраўчы-выхаваўных прадаў Крупскага раёну, дзе жыве мастак, маёр Валянцін Гурко, паставіў яму ў пашпарт штамп пра забарону выезду ўва ўсе краіны съвету на паўтара гады, пакуль ня скончыцца тэрмін пакараньня за гэпнінг «Гвой для презыдэнта».

Юрась Барысевіч

съмерць Лапцева. Узгадаліся ягоныя сышткі, у якіх рука паэта, адпачываючы пасля двух-трох радкоў, перапісвала апошніяя лепшае. Магчыма, у прадчуваньні съмерці. Ці пасыпей Лапцеў атрымаць свае сышткі назад? Дзе яны зараз? І пякучая здагадка завярдзіла душу — гэта мне ён завяшчаў тыха перадсъмартыонія вершы, сабраныя для новай кнігі. У Москві, у Расеі — завяшчаць не было каму.

Немагчыма не згадаць тут і пра лёс паэта, выдаўца Руслана Элініна. Дзяякуючы ягонай неўтаймоўнай энэргіі ў Расеі быў створаны Фонд падтрымкі некамэрцыйных выдавецкіх праграм. Дзяяцткі кніг, пераважна эксперыментальнай скіраванасці, пабачылі свет. Элініна таксама ўжо няма. У 1996 годзе, калі Руслан вяртаўся з Падмоскоўя, па дарозе на чыгуначную станцыю яго моцна зіблі. Некалькі месяцаў прапляяжаў ён у коме ў маскоўскай клініцы. Усе спробы захаваць пасюту не прынеслі поспеху.

Алесь Аркуш

ВЫШЛА КНІГА

Наша Ніва, 1910 год. Факсімільнае выданье, выпуск 3.

Сама меней яна будзе для Вас каштаваць, калі купіце яе ў краме «Тэхна» (пр. Францішка Скарыны, 81, Беларуская акадэмія мастацтваў)

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

клад 700 ас. ISBN 985-08-0354-1

А.Клышка. Буквар: Падручнік для падрыхтоўчых клясаў агульнаадукацыйнае школы зь беларускай мовай навучанья. Зе выданье. — Менск: Тэхналагія, 2000. — 420 с. — Наклад 500 ас. ISBN 985-6234-81-6

У кнізе, выдадзенай да 100-годзьдзя брата Максіма Гарэцкага, вядомага беларускага геоляга, географа й грамадзкага дзеяча, зъмешчаныя архіўныя матар'ялы, вершы, сцісы твораў акадэміка, а гэтаксама твораў пра яго. У кнізе шмат фотаздымкаў выдатнай якасці. Набыць можна ў кнігарні «Акадэмкніга» за дзяве з гакам тысячы рублёў.

А.Бельскі. Сучасная літаратура Беларусі: Дапаможнік для настаўнікаў. — Менск: ТАА «Авэрс», 2000. — 127 с. — Наклад 5000 ас. ISBN 985-6389-61-5

Каштве 800 з гакам рублёў.

А.Булыка. Беларуска-расейскі слоўнік для школьнікаў. — Менск: ТАА «Авэрс», 2000. — 271 с. — Наклад 11000 ас. ISBN 985-6389-42-9

Н.Бярозкіна. Гісторыя кнігадрукаванья Беларусі (XVI — пачатак XX ст.). 2-е выданье. — Менск: Беларуская навука, 2000. — 199 с., іл. — Наклад 1000 ас. ISBN 985-08-0351-7

Ад кніг Францішка Скарыны — да кніг Марціна Кухты. Гэта ўжо другое выданье кнігі.

А.Вішнёўскі. Гісторыя дзяржавы й права Беларусі: Навучальны дапаможнік. — Менск: ВП «Экапэрспэктыва», 2000. — 319 с. — Наклад 3000 ас. ISBN 985-6102-39-1

У гэтай кнізе, прызначанай для студэнтаў-праўнікаў, разглядаецца паўстанне ў развіцці ў дзяржаваўнасці Беларусі ад пачатку другога тысячагодзьдзя. Цана 1170 рублёў.

Даведнік для паступаючых у сярэдняе спэцыяльнае навучальныя ўстановы Рэспублікі Беларусі ў 2000 годзе/ Складальнік Г.Аспінка ды інш. — Менск: Вышэйшая школа, 2000. — 160 с. — Наклад 10000 ас. ISBN 985-06-0619-3

Ідзёт, самы настаяшчы: Першаму прэзыдэнту РБ прысьвячаеца: Творы і экспромты ў розных жанрах. Уклалі К.Атрашэўскі і Л.Буракоўскі. — Менск: ВП «Экапэрспэктыва», 2000. — 192 с. — Наклад 10000 ас. ISBN 985-6598-07-9

Л.Скоринкин. Золата паутина: Стихітворенія. — Менск: Беларускі кнігазбор, 1999. — 64 с. — Наклад 1000 ас. ISBN 985-6318-63-7

М.Стрыгальёў. Vigilia tertia (Третяя страж): Стихітворенія. — Менск: Мастацкая літаратура, 1999. — 351 с., іл. — Наклад 1300 ас. ISBN 985-02-0200-2

Цароўна ў падземным царстве. Беларускія народныя казкі з сборму А.Афанасьеві / Пераказаў і ўклаў У.Ягоўдзік. — Менск: Польмія, 2000. — 64 с., іл. — Наклад 7000 ас. ISBN 985-07-0264-8

Пётар Явіч. Ілюстраваны альбом жывапісных твораў (у беларускай, расейскай, вугорскай і ангельскай мовах). Складальнік В.Рыбакоў і М.Рызо. Аўтар тэксту М.Гурнін. — Віцебск, 1999. — 160 с. — Наклад 2000 ас. ISBN 985-45-054-7

Творы вучня Юдаля Пена, беларускага мастака вугорскага паходжаньня Пятра (Гаштвана) Явіча належаць да рэалістычнага жанру. Альбом можна набыць за 1560 рублёў у кнігарні «Вянок», што ў Траецкім прадмесці ў Менску.

А.Яновскій, В.Бобышев. Дипломаты і дипломаты России (от Івана III да Петра Великого). — Менск: Беларускі дзяржавы ўніверситет, 2000. — 93 с. — Наклад 300 ас. ISBN 985-445-278-6

Агляд падрыхтаваў Віктар Мухін

Часопіс ARCHE

ЧЫТАЕ КОЖНЫ КУЛЬТУРНЫ БЕЛАРУС

За 6 нумароў у другім паўгодзьдзі 2000 году

— 6336 рублёў

падпісны індэкс 00345 (статья пры канцы каталогу)

ПАДТРИМАЙ ПАДПІСКАЮ!

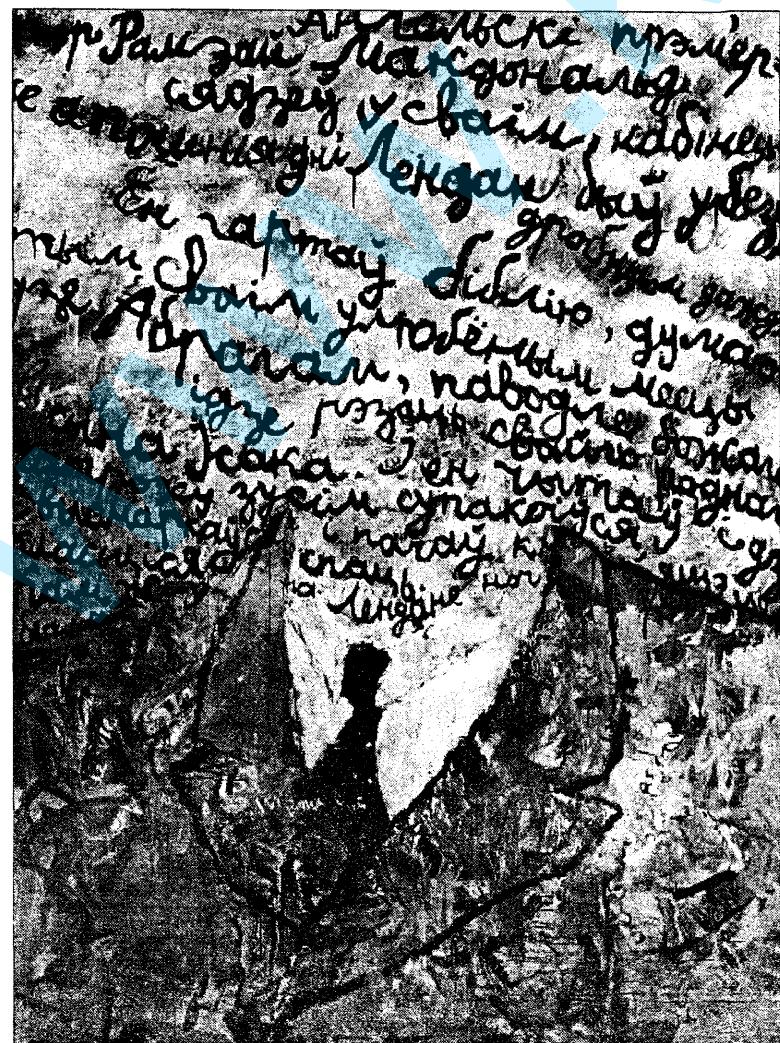
ВЫСТАВА ЦІШЫНА

Ігар Цішын. Партрэт невядомай

У мастацкім цэнтры «Жыльбел» адчынілася пэрсанальная выставка найбольш яркага прадстаўніка беларускага постмадэрнізму ў жывапісе Ігара Цішына. На выставе шмат карэктна расфасаванага эпатажу, пачынаючы з запрашальніка — цалкам чорнай паштоўкі. Аўтар «эпатуе буржуа», выстаўляючы карціну, распілаваную на дробныя фрагменты, жартуе на сывяту для кожнага савецкага беларуса партызанскую тэму, дасыціна жанглюе цытатамі з Суціна, Эйзенштайні, Фрэнсіса Бекана, Максіма Гарэцкага. Увогуле ё гэта нагадвае цалкам рацыянальнае і вельмі зграбнае трывъненьне. Мастацтвазнаўцы лічаць выставу адной зь лепшых за ўсю гісторыю «Жыльбелу».

Ігар Цішын. Партрэт невядомага

Адам ГЛЁБУС

Нататкі Акутагавы Руноскэ вытанчаныя, як трэснутая бамбукавая вудачка, што прадаецца ў краме «Паляўнічы й рыбак».

Акутагава пісаў: «...нават калі адкінуць агіду гарадзкага жыхара да глухмені...» Падобнага я не сустракаў ні ў аднаго зь беларускіх літаратараў, яны — сена на асфальце, усе — родам з хатаў, а мне да душы японская агіда да глухмені.

«Хлусьня — праўда мінулага, яна роднасная грашам, што

БЕЗДАПАМОЖНЫ САМАЗАБОЙЦА — АКУТАГАВА РУНОСКЭ

На ўздагон тэкстаў

хадзілі ў часы старажытных княстваў», — выдатна заўважыў і параўнай Акутагава. Гроши ня лепшыя за людзей і доўга не жывуць.

Акутагаву зьдзіўлялі ордэны і тое, што вайскоўцы ў цвярзым становішчы на грудзі ордэнамі. Я з гэтаю звязаю звыкся, толькі большасць беларускіх вайскоўцаў і вэтэранаў, абчаплянных шалупінъем узнагародаў, разгульваюць у нецвярзым становішчы.

Гроши добрыя хоць бы таму, што нянявісьць, сутыкаючыся з выгодамі, губляе вастрыню.

«Заўзятыя нацыяналісты, у большасці сваёй, — людзі, якія пазбаўленыя радзімы. Нікому з нас ня трэба тое, што мы маем», — разважаў Акутагава Руноскэ. Не хацеў бы зь ім пагаджацца, але самыя пасыядоўныя айчынныя нацыяналісты: Пазнянк, Сокалаў, Надсан — жывуць у чужых краінах.

На пачатку 20-х гадоў XX стагодзьдзя Акутагава выказаў наступную думку. Самая вялікая трагедыя сучаснага Кітаю палягае ў tym, што ў нацыяналістычных рамантыкаў няма чалавека, падобнага да Мусаліні, які быў бы здатны даць ім жалезнае выхаванье. Цікава, што б сказаў той жа Акутагава, калі б пабачыў жалезнае выхаванье, якое ўвёў у Кітай адзін з самых крыважэрных тыранаў сьвету — Мао?

Жыцьцё падобнае да алімпійскіх гульняў, наладжаных вар'ятамі... Заўважыў Акутагава. І пэўна ж, яно нагадвае алімпійскую гульню, на якіх за судзідзяў працуе псыхічна хворыя людзі. А хто й калі стварыў нашае жыцьцё — пытаньне асобнае.

Калі жанчына выходзіць за-

муж, і ў яе пасяляеца душа хатнія жывёлы, пра што пісаў Акутагава, дык сям'я мае шанец захавацца ў доўга жыць, пры ўмове, што муж мае душу паляўнічага. А калі ў жанчыны застанеца душа драпежнай і непрыручанай істоты, захаваць сям'ю немагчыма, нават калі ў мужа душа забойцы.

Адна з асаблівых рысаў генія — здатнасць наладжваць скандалы. У гэтым назіранні Акутагавы для мяне вельмі важна, што геній ня ўдзельнічае ў скандалах, а ладзіць іх.

Я ніколі не падаю жабракам.

Ёсьць шмат іншых людзей, каму патрэбна мая дапамога. Вельмі хацелася б дапамагчы Акутагаву, які ў змрочны для сябе дзень напісаў: «Той, хто ня мае матэрыяльнага багацьця, ня мае й багацьця духоўнага — так было ў дзівюхтысячагадовай старажытнасці. Сягонняня інакш — той, хто мае багацьці матэрыяльныя, ня мае багацьця духоўных». А на мой розум, скарбы духоўнага не знаходзіцца ў непасрэднай залежнасці ад скарбаў матэрыяльных.

Акутагава пабачыў сінюю варону ў напісаў пра ўзанатоўку, а не хайку. Можа ён і сапраўды быў больш эўрапейцам, чым азіятам. Толькі за празічнай мініятураю я ўсё адно бачу накід хайку пра сінюю варону на голай галіне.

Ці змогуць эўрапейцы, колькі ім ні тлумач, зразумець вельіч Басё — гэта пытаньне з пытаньняй... Задумваўся Акутагава. А я думаю, што зразумець Басё зусім на цяжка. Гэта як дакранунца рукою да поўні, гэта можа зрабіць кожны.

Чым павучаць іншых, лепей вучыцца самім... Досьць спрэчнае съверджаныне прачытаў у Акутагавы. Каб нечага навучыцца самому, трэба некага навучыцца гэтага. Я так мяркую.

Акутагава разважае пра съмяротнасць усяго існага й цытуе Ван Шанчжэна: «Карціна жыве пяцьсот гадоў, книга — вясамсот». У маіх выдавецтвах за сем гадоў выйшла больш за тысяччу дэзвесце наймення ў кніжак. Шмат якія не пражылі ў падаркі, непрададзеныя наклады былі адпраўленыя на фабрику для пераваркі ў кардон. Таму маю поўнае права не пагадзіцца з Ван Шанчжэнам. Толькі асобыя кніжкі могуць мець доўгае жыцьцё. І не авалязкова гэта будзе лепшае ці горшэе з напісанага і выдадзенага, гэта будуць кніжкі доўгажыхары, якія і людзі-доўгажыхары зусім не авалязковыя зьяўляюцца найлепшымі з роду чалавечага.

Што зьдзіўіла ў занатоўках Акутагавы: ён ніколі не чытаў ні даоскіх, ні будыскіх твораў. Нават ня верыцца. Ён прачытаў беззліч другараднай замежнай, з большага заходнеэўрапейскай, літаратуры, імправізаваў на матывы Гогаля й Суіфта, быў бясспрэчна адукаваны ў выкшталцены, але адкуль такая хранічна хвароба на сацыялізм, такое неразуменне й непрыманыне ідэяў будызму й даасізму. Добра яшчэ тое, што, у адрозненіи ад сваіх эўрапейскіх аднадумцаў, ён не паліў сабораў, а прызнаваўся, што недзе на сподзе душы ў яго тоіцца перайманая ад далёкіх продкаў ідэя адрошана сці.

Зь вялікай ахвотаю я пагадзіўся б з наступным выказваннем Акутагавы: «Зразумеў, што калі б нават у думках параўнаньці створанае намі з творамі найвялікшых майстроў, дык напісаное намі, усё без выніктаў, не шкада штурнуць у вогнішча», каб не адна акалічнасць: кінуць у польмія мае рукапісы можна й без мяне. Нашто час марнаваць?

Я займаюся вывучэннем творчасці Акутагавы зусім не таму, што ён блізкі мне, наадварот, я зраблю ўсё, каб спасці-гэта ягоны шлях і не пайсьці ў тым накірунку.

